

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Bakalářská práce

**Specifika sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců
a osob samostatně výdělečně činných**

Veronika Brabcová

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Veronika Brabcová

Podnikání a administrativa

Název práce

Specifika sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných

Název anglicky

Specifics of Social and Health Insurance for Employees and Self-employed Persons

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je na základě analýzy sociálního a zdravotního pojištění vyhodnotit specifika pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných z hlediska odvodů pojistného a vyplácení dávek nemocenského a důchodového pojištění.

Metodika

Teoretická část bakalářské práce bude vytvořena na základě kompilace poznatků získaných z odborné literatury, aktuálně platných právních předpisů a dalších relevantních zdrojů z oblasti sociálního a zdravotního pojištění v České republice.

Prostřednictvím analýzy zjištěných dat bude provedena komparace podmínek pojištění z hlediska zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné se zaměřením na pojistné na sociální a zdravotní pojištění a nárok na dávky důchodového a nemocenského pojištění a jejich výši. Na základě syntézy získaných poznatků budou navržena doporučení pro optimální nastavení podmínek u daných skupin pojištěnců.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

sociální pojištění, zdravotní pojištění, zaměstnanec, OSVČ, pojistné, sazba, vyměřovací základ

Doporučené zdroje informací

ARNOLDOVÁ, Anna. Sociální zabezpečení I. Grada Publishing a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3724-9

ČERVINKA, Tomáš. Zdravotní pojištění zaměstnavatelů, zaměstnanců a OSVČ s komentářem a příklady.

Nakladatelství ANAG, 2022. ISBN 978-80-7554-360-8

CHVÁTALOVÁ, I. Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii. 2. aktualizované vydání.

Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-732-0.

KOLDINSKÁ, Kristina a LANG, Roman. Social Security Law in the Czech Republic. Kluwer Law International BV, 2019. ISBN 978-94-035-1901-2

PITACCO, Ermanno. Health Insurance. Springer International Publishing AG, 2014. ISBN 9783319122342.

ŽENÍŠKOVÁ, Marta, PŘIB, Jan a SCHMIED, Zdeněk. Zákon o nemocenském pojištění s komentářem a příklady včetně problematiky náhrady mzdy k 1. 2. 2022. Nakladatelství ANAG, 2022. ISBN 978-80-7554-352-3

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Gabriela Kukalová, MBA, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 18. 10. 2023

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 9. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 15. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Specifika sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Gabriele Kukalové, MBA, Ph.D. za vřelý přístup, odborné vedení, poskytnuté konzultace, čas, trpělivost, cenné rady a připomínky, které mi pomohly k dokončení bakalářské práce.

Specifika sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných

Abstrakt

Bakalářská práce zkoumá oblast sociálního a zdravotního pojištění pro zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné v České republice. Práce se zaměřuje na detaily odvodů a poskytuje informace o procesu vyplácení dávek spojených s těmito druhy pojištění.

Teoretická část práce vychází z odborné literatury a publikací, platných právních předpisů a dalších relevantních zdrojů. Práce definuje klíčové pojmy spojené s oblastí sociálního a zdravotního pojištění a analyzuje výši odvodů a příslušných dávek odvozených z účasti v tomto systému.

Analytická část práce zkoumá specifika sociálního a zdravotního, zejména se zaměřuje na výši dávek a způsob jejich poskytování. Pro zaměstnance jsou výpočty odvozeny z minimální a průměrné mzdy, zatímco pro osoby samostatně výdělečně činné se bere v úvahu minimální vyměřovací základ a vyměřovací základ 20 162 Kč. U obou skupin je prováděno porovnání výše pojistného, důchodu, náhrady mzdy, nemocenské během 31denní pracovní neschopnosti, peněžité pomoci v mateřství a dlouhodobého ošetřovného. Tato srovnání jsou graficky znázorněna a důkladně vyhodnocena. Na základě těchto výsledků jsou formulována doporučení.

Klíčová slova: sociální pojištění, zdravotní pojištění, zaměstnanec, OSVČ, pojistné, dávka, sazba, vyměřovací základ

Specifics of Social and Health Insurance for Employees and Self-employed Persons

Abstract

The bachelor thesis analyzes the area of social and health insurance for employees and self-employed persons in the Czech Republic. The thesis focuses on the details of contributions and provides information on the process of payment of benefits associated with the two types of insurance.

The theoretical part of the work is based on professional literature and publications, legislation and other relevant sources. The thesis defines the main terms associated with social and health insurance and analyses the level of contributions and the benefits resulting from participation in this system.

The analytical part of the thesis focuses on the specifics of social and health insurance, especially on the benefits and the way they are provided. For employees, the calculations are based on minimum and average wages, and for the self-employed, the minimum assessment base and the assessment base of 20 162 CZK. For both groups, a comparison is made between the amount of the insurance contributions, retirement pension, wage compensation, sickness benefit during 31 days absence from work, maternity benefit and long-term sickness benefit. These comparisons are graphically illustrated and thoroughly evaluated. Recommendations are made on the basis of these results.

Keywords: social insurance, health insurance, employee, self-employed, insurance rate, benefit, rate, assessment base

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Sociální politika	14
3.2 Charakteristika a struktura sociálního pojištění v České republice	14
3.2.1 Plátcí pojistného.....	16
3.2.2 Sazby pojistného	16
3.2.3 Výpočet pojistného na sociální zabezpečení	17
3.2.4 Platba sociálního pojištění a sleva na pojistném.....	18
3.3 Důchodové pojištění.....	19
3.3.1 Druhy důchodů	20
3.4 Nemocenské pojištění	24
3.4.1 Typy dávek	24
3.5 Zdravotní pojištění	27
3.5.1 Systém zdravotního pojištění a plátcí pojistného	28
3.5.2 Výše a sazby pojistného.....	29
4 Analytická část	30
4.1 Sociální pojištění	30
4.1.1 Sociální pojištění zaměstnanců.....	30
4.1.2 Sociální pojištění OSVČ.....	31
4.2 Důchodové pojištění.....	32
4.2.1 Důchodové pojištění zaměstnanců.....	32
4.2.1.1 Starobní důchod zaměstnanců	33
4.2.2 Důchodové pojištění OSVČ.....	34
4.2.2.1 Starobní důchod OSVČ	35
4.3 Nemocenské pojištění	35
4.3.1 Nemocenské pojištění zaměstnanců	35
4.3.1.1 Náhrada mzdy zaměstnanců	36
4.3.1.2 Nemocenská zaměstnanců ve 31denní pracovní neschopnosti	37
4.3.1.3 Peněžitá pomoc v mateřství zaměstnanců	39
4.3.1.4 Dlouhodobé ošetrovné zaměstnance	40
4.3.2 Nemocenské pojištění OSVČ	41

4.3.2.1	Výpočet nemocenské OSVČ ve 31denní pracovní neschopnosti	42
4.3.2.2	Peněžitá pomoc v mateřství OSVČ	43
4.3.2.3	Dlouhodobé ošetrovné OSVČ	44
4.4	Zdravotní pojištění	45
4.4.1	Zdravotní pojištění zaměstnanců	46
4.4.2	Zdravotní pojištění OSVČ	46
5	Výsledky a diskuze	48
5.1	Porovnání odvodů na sociální zabezpečení	48
5.2	Porovnání odvodů na důchodové pojištění	49
5.2.1	Srovnání starobního důchodu.....	49
5.3	Porovnání odvodů na nemocenské pojištění	50
5.3.1	Náhrada mzdy	51
5.3.2	Nemocenská ve 31denní pracovní neschopnosti	51
5.3.3	Porovnání peněžité pomoci v mateřství	52
5.3.4	Porovnání dlouhodobého ošetrovného.....	53
5.4	Porovnání odvodů na zdravotní pojištění	54
6	Závěr	56
7	Seznam použitých zdrojů.....	58
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	61
8.1	Seznam obrázků	61
8.2	Seznam tabulek.....	61
8.3	Seznam grafů.....	62
8.4	Seznam schémat	62
8.5	Seznam použitých zkratk	62

1 Úvod

Sociální a zdravotní pojištění jsou základními druhy pojištění v České republice. Výpočet pojistného vychází z vyměřovacího základu, který je pro obě porovnávané skupiny odlišný. V případě zaměstnanců je vycházeno z jejich hrubé mzdy, zatímco u osob samostatně výdělečně činných se za vyměřovací základ bere kalendářní rok, jestliže vykonávali činnost po celý rok.

Třemi základními subsystémy sociálního pojištění jsou pojištění důchodové, nemocenské a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Důchodové pojištění je upraveno zákonem č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, nemocenské pojištění je upraveno zákonem č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění a zajišťuje pojištěnci finanční prostředky při krátkodobé pracovní neschopnosti a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je upraven zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Účast zaměstnanců i OSVČ na sociálním pojištění je dle zákona povinná.

Veřejné zdravotní pojištění je upraveno zákonem č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění. Povinná účast platí pro každého občana ČR a díky této účasti může být každému pacientovi poskytnuta plně či částečně hrazená zdravotní péče. Pro čerpání péče je potřeba se prokázat platným průkazem pojištěnce.

U sociálního i zdravotního pojištění jsou rozdíly pro oba porovnávané subjekty. Osoby samostatně výdělečně činné si musí odvody hlídat samy narozdíl od zaměstnanců, kteří tuto povinnost nemají, jelikož odvody jim jsou strhávány ze mzdy a příslušným institucím je odvádí jejich zaměstnavatel. Obě skupiny mají své výhody i nevýhody a vždy je potřeba zohlednit konkrétní specifické podmínky, jelikož jejich vyměřovací základy nejsou nastaveny stejně a liší se tedy i výše odvodů a následně vyplácené dávky.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je na základě analýzy sociálního a zdravotního pojištění vyhodnotit specifika pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných z hlediska odvodů pojistného a vyplacení dávek nemocenského a důchodového pojištění.

2.2 Metodika

Teoretická východiska bakalářské práce budou odvozena z kompilace poznatků z odborné literatury, aktuálně platných právních předpisů a z dalších relevantních zdrojů ohledně sociálního a zdravotního pojištění. Práce porovnává dvě skupiny, konkrétně zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Prostřednictvím analýzy je provedeno srovnání odvodů pojistného, podmínek pojištění a především nárok na dávky a jejich výši. Vypracovaná doporučení s cílem optimalizace podmínek pro obě skupiny vycházejí z provedené analýzy.

Bakalářská práce je strukturována do dvou hlavních částí, kterými jsou teoretická část a analytická část. V teoretické části je práce zaměřena na sociální a zdravotní pojištění, u kterých zkoumá jejich strukturu a instituce, které tyto formy pojištění poskytují. Po úvodním vysvětlení sociálního zabezpečení se práce dále věnuje třem základním subsystémům, kterými jsou důchodovému pojištění, nemocenskému pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. V rámci důchodového a nemocenského pojištění je identifikace plátců a zároveň jsou detailně rozebrány jednotlivé dávky, včetně podmínek, které je nutné splnit pro jejich získání. U veřejného zdravotního pojištění je popsána struktura zdravotních pojišťoven, identifikace plátců a výpočty pojistného.

V analytické části bakalářské práce budou znázorněny výpočty jednotlivých příkladů pro oba porovnávané subjekty. Minimální mzda se každý rok mění, proto je důležité si určit období, ze kterého bude práce vycházet. Pro výpočty pojistného zaměstnanců byla použita minimální a průměrná mzda, tedy **17 300 Kč** a **40 324 Kč**, u osob samostatně výdělečně činných je použit minimální vyměřovací základ, který je pevně stanoven a vyměřovací základ se základem daně 40 324 Kč, tedy **10 081 Kč** a **20 162 Kč** (50 % ze základu daně 40 324 Kč). V rámci sociálního pojištění bude vypočítána výše pojistného, starobní důchod, náhrada mzdy (pouze pro zaměstnance, jelikož OSVČ jsou bez nároku na tuto dávku), dávka

pracovní neschopnosti trvající 31 dnů, peněžitá pomoc v mateřství, dávka dlouhodobého ošetrového trvající 80 dnů. U zdravotního pojištění bude vypočítána výše pojistného.

Klíčovou informací pro výpočet starobního důchodu je první a druhá redukční hranice. U první redukční hranice se započítává 100 % do částky 17 743 Kč, u druhé redukční hranice se započítává 26 % od 17 743 Kč do 161 296 Kč. Modelovým příkladem bude muž narozený 1.1.1958, který odváděl pojistné 45 let.

V závěrečné části bakalářské práce je provedeno zhodnocení výpočtů pojistného, a jsou souhrnně prezentovány výsledky analýzy. Tyto výsledky jsou porovnány s důrazem na zhodnocení výhod a nevýhod u obou porovnávaných skupin. Výsledky jsou graficky znázorněny a porovnány. Po vyhodnocení výsledků jsou navrženy optimální podmínky pro obě porovnávané skupiny.

3 Teoretická východiska

3.1 Sociální politika

Sociální politika je základní funkcí státu. Představuje soustavnou a cílevědomou činnost a jejím cílem je poskytnout sociální jistotu a umožnit přiměřený způsob života.¹ Sociální politika má za úkol eliminovat dopady vybraných sociálně zatěžujících situací.² Klíčovým faktorem fungování sociální politiky je sociální a zdravotní pojištění.

Orgány poskytující sociální zabezpečení podle zákona č. 582/1991 Sb. jsou:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV);
- Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ);
- Okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ);
- Ministerstvo vnitra (MV);
- Ministerstvo spravedlnosti (MS);
- Ministerstvo obrany (MO).³

3.2 Charakteristika a struktura sociálního pojištění v České republice

Pojistné na sociální zabezpečení neboli sociální pojištění se řadí mezi povinné a dělí se se na tři základní podsystemy, kterými jsou důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku nezaměstnanosti.⁴

Sociální pojištění uplatňuje princip solidarity, neboť všichni platí stejné procento pojistného, ale odškodnění je vyplaceno pouze těm osobám, které byly postiženy sociálním rizikem.⁵

¹ DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2, s. 13

² KOLDINSKÁ, R. a R. LANG. *Social security law in the Czech Republic*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International BV, 2019. ISBN 978-94-035-1901-2, s. 12

³ ARNOLDOVÁ, A. *Sociální zabezpečení I*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3724-9, s. 15

⁴ HEJDUKOVÁ, P. *Veřejné finance*. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-298-4, s. 161

⁵ ČERNOHORSKÝ, J. a P. TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3, s. 247

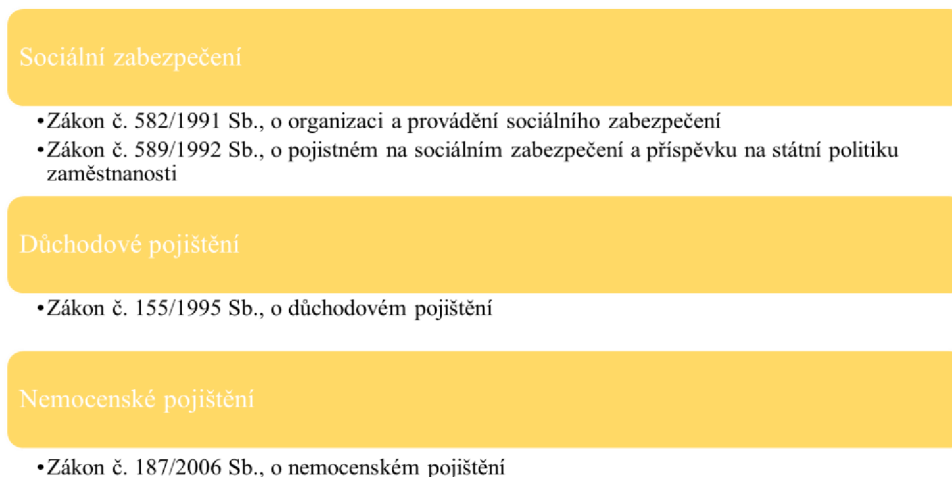
Graf 1- Základní podsystémy sociálního pojištění

Zdroj: ČSSZ 2023; zpracování vlastní

Sociální pojištění slouží k pokrytí potřeb krátkodobé a dlouhodobé pracovní neschopnosti, pracovních úrazů, nemocí z povolání, potřeb zdravotní péče a dalších potřeb související s nezaměstnaností.⁶ Platba za důchodové a nemocenské pojištění je uskutečňována prostřednictvím pravidelných příspěvků. Dle zákona č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti je pojistné příjmem státního rozpočtu. Sociální pojištění se řadí mezi zákonné pojištění a je právně zpracováno v celé řadě právních předpisů. Sociální pojištění je upraveno následujícími právními předpisy:

Schéma 1- Hlavní právní předpisy

Zdroj: ČSSZ 2023; zpracování vlastní

⁶ ČERNOHORSKÝ, J. a P. TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3, s. 247

3.2.1 Plátcí pojistného

Zaměstnavatelé, zaměstnanci, OSVČ, osoby, dobrovolně si hradící důchodové pojištění a zahraniční zaměstnanci mají povinnost si hradit pojistné.⁷ Zaměstnavatel je fyzická nebo právnická osoba, která zaměstnává minimálně jednu osobu, která má příjem a vzniká jí účast na nemocenském pojištění.⁸

Pro účely pojištění se zaměstnancem rozumí osoba v pracovním poměru, která má příjem a vzniká jí účast na nemocenském pojištění.⁹ Účast na nemocenském pojištění vzniká každému zaměstnanci, který vykonává zaměstnání v České republice nebo v cizině pro zaměstnavatele se sídlem v ČR a minimální měsíční příjem dosahuje výše 4 000 Kč.¹⁰

Zaměstnanci neplatí pojistné přímo, každý měsíc jim zaměstnavatel pojistné srazí ze mzdy a odvede. Pokud by zaměstnavatel neodváděl peníze, zaměstnanec nedojde k újmě a neovlivní se tím ani dávka nemocenského a důchodového pojištění.¹¹

OSVČ vykonávající hlavní samostatně výdělečnou činnost má možnost si dobrovolně hradit nemocenské pojištění. Nemocenské pojištění na rozdíl od důchodového pojištění a příspěvku na státní politiku nezaměstnanosti není povinné.

3.2.2 Sazby pojistného

Pojistné se stanovuje na základě výpočtu vyměřovacího základu v příslušném období. U zaměstnanců je rozhodným obdobím kalendářní měsíc, za který se pojištění musí zaplatit, u OSVČ je rozhodným obdobím kalendářní rok. Maximální vyměřovací základ pro zaměstnance i OSVČ je 48násobek průměrné mzdy.¹²

⁷ VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3982-8, s. 178

⁸ VESELÝ, J. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-915-1, s. 53-55

⁹ VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3982-8, s. 179

¹⁰ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Nemocenské pojištění v roce 2023* [online]. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni>

¹¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální pojištění v roce 2023* [online]. [cit. 2023-07-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>

¹² ČESKO. Zákon č. 589 ze dne 20. 11. 1992, o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 3.

Průměrná mzda v roce 2023 činí 40 324 Kč, vyměřovací základ tedy činí 1 935 552 Kč.¹³ Oproti roku 2022 se maximální vyměřovací základ zvýšil o 67 824 Kč.

Tabulka 1- Sazby pojistného na sociální zabezpečení

Sazba pojistného				
	Státní politika nezaměstnanosti	Nemocenské pojištění	Důchodové pojištění	Celkem
Zaměstnanci	-	-	6,5 %	6,5 %
Zaměstnavatelé	1,2 %	2,1 %	21,5 %	24,8 %
OSVČ	1,2 %	2,1 % dobrovolné	28 %	29,2 %

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

3.2.3 Výpočet pojistného na sociální zabezpečení

Stanovení vyměřovacího základu za rozhodné období je nejdůležitějším krokem. Vyměřovací základ zaměstnanců představuje celkovou sumu všech příjmů, které podléhají zdanění jako příjmy fyzických osob.¹⁴ Pro zaměstnance vyměřovací základ nezahrnuje určité položky, jako jsou náhrady škody, odstupné, odchodné, odbytné, odměny při skončení funkčního období, věrnostní přídavek horníků, plnění poskytnutá požitatelům starobního nebo invalidního důchodu (pouze invalidita třetího stupně) po uplynutí jednoho roku od ukončení pracovního poměru a jednorázová sociální výpomoc.¹⁵

Horní hranice vyměřovacího základu odpovídá 48násobku průměrné mzdy (40 324 Kč v roce 2023), tedy **1 935 552 Kč**, dolní hranice vyměřovacího základu pro zaměstnance neexistuje.¹⁶

Výpočet pojistného pro OSVČ je složitější než pro zaměstnance, jelikož si OSVČ svůj roční vyměřovací základ pro odvod pojistného vypočítávají samy. **Minimální vyměřovací základ** je dvanáctinásobek 50 % průměrné měsíční mzdy. Od 1. ledna 2023 je minimální měsíční vyměřovací základ stanoven částkou 20 162 Kč, z toho je minimální měsíční záloha na

¹³ PORTÁL POHODA. *Sociální a zdravotní pojištění OSVČ v roce 2023* [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/socialni-a-zdravotni-pojisteni-osvc-v-roce-2023/>

¹⁴ CHVÁTALOVÁ, I. a kol. *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Cenek, 2018. ISBN 978-80-7380-732-0, s. 165

¹⁵ ČESKO. Zákon č. 589 ze dne 20. 11. 1992, o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 3.

¹⁶ VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3982-8, s. 181

pojistné 2 722 Kč.¹⁷ **Maximální vyměřovací základ** pro OSVČ je totožný s maximálním vyměřovacím základem pro zaměstnance, tedy částka 48násobku průměrné mzdy.¹⁸

Zaměstnanci hradí pojistné ve výši 6,5 %, pojistné pro OSVČ činí 29,2 %, jestliže si hradí dobrovolné nemocenské pojištění.

Tabulka 2 - Vývoj maximálního vyměřovacího základu

Rok	Částka
2020	1 672 080 Kč
2021	1 701 168 Kč
2022	1 868 728 Kč
2023	1 935 552 Kč

Zdroj: ČSSZ 2023; zpracování vlastní

3.2.4 Platba sociálního pojištění a sleva na pojistném

Okresní správa sociálního zabezpečení (dále jen OSSZ) přijímá platby pouze v bezhotovostní formě zaplacené v českých korunách na příslušný bankovní účet. OSSZ do roku 2020 přijímala platby na pokladnách v hotovosti, nicméně kvůli mimořádným protiepidemickým opatřením byla tato forma platby zrušena.¹⁹

Platba pojistného za zaměstnavatele a jeho zaměstnance musí být uhrazena od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce.²⁰ Platba pojistného u OSVČ funguje prostřednictvím záloh a doplatku a jsou povinni dodržet termín splatnosti od prvního do posledního dne kalendářního měsíce, za které je pojištění hrazeno. Pokud je OSVČ v paušálním režimu, jejich platba zahrnuje zálohu na zdravotní a důchodové pojištění a zároveň daň z příjmu fyzických osob.

¹⁷ VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. *Jaký je minimální vyměřovací základ?* [online]. [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/jaky-je-minimalni-vymerovaci-zaklad>

¹⁸ VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3982-8, s. 184

¹⁹ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Platba a termíny* [online]. [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/platba-a-termíny>

²⁰ CHVÁTALOVÁ, I. a kol. *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-732-0, s. 172

Od 1. února 2023 byla zavedena sleva na pojistném, které odvádějí zaměstnavatelé za své zaměstnance, sleva se nijak netýká zaměstnanců. Cílem slevy je podpořit zaměstnávání specifických skupin zaměstnanců.²¹

Obrázek 1 - Sleva na pojistném pro zaměstnavatele

Sleva na pojistném náleží zaměstnavateli za zaměstnance, který:
- Je starší 55 let,
- Pečuje o dítě mladší 10 let,
- Pečuje o osobu blízkou mladší 10 let,
- Se připravuje na budoucí povolání studiem,
- Jako uchazeč o zaměstnání nastoupil na rekvalifikaci,
- Má zdravotní postižení,
- Je mladší 21 let

Zdroj: zpracování vlastní

3.3 Důchodové pojištění

Důchodové pojištění reprezentuje jeden ze subsystémů sociálního zabezpečení V ČR a povinná účast se vztahuje na zaměstnance i OSVČ. Fyzické osoby vykonávající výdělečnou činnost jsou povinnými plátcí důchodového pojištění.²² Osoby čerpající náhradní dobu pojištění jsou též povinny hradit pojistné, u nichž plyne náhradní doba pojištění jsou rovněž povinni hradit pojistné.

Náhradní dobou pojištění se rozumí situace, kdy jedinec nehradí pojistné, nicméně i tato doba mu je započítána. Do této skupiny se řadí např.:

- osoby, které se ucházejí o zaměstnání a jsou vedeny v evidenci;
- osoby, které pečují o dítě do věku 4 let;
- osoby, které pečují o osobu, která je závislá na fyzické pomoci;
- osoby, které pobírají invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně.²³

Penzijní systém se rozděluje na povinné důchodové pojištění, které zabezpečuje všechny ekonomicky aktivní osoby a dobrovolné penzijní pojištění. U dobrovolného důchodového pojištění uchazeč musí splnit podmínku být starší 18 let, přihláška se podává na příslušnou

²¹ VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3982-8, s. 187-188

²² ARNOLDOVÁ, A. *Sociální zabezpečení I*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3724-9, s. 83

²³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Důchodové pojištění* [online]. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/duchodove-pojisteni#ps>

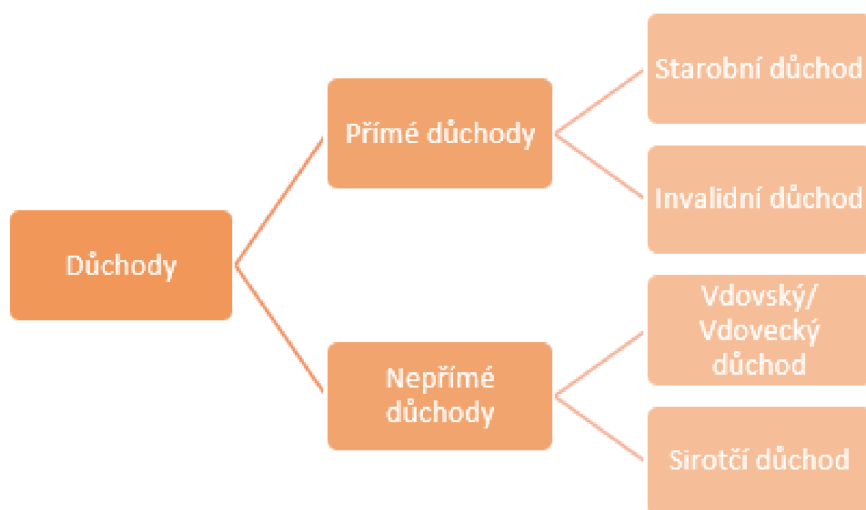
OSSZ v místě trvalého bydliště.²⁴ Osoby účastníci se důchodového pojištění jsou zaopatřeny v životních situacích jako staří, invalidita či úmrtí uživatele.²⁵

Vyplácené důchody z důchodového pojištění jsou garantovány státem, jelikož se řadí do výdajů státního rozpočtu, nicméně pojistné se vede na samostatném účtu státního rozpočtu a je uváděno jako samostatná položka příjmů státního rozpočtu.²⁶

3.3.1 Druhy důchodů

Důchody se rozdělují na důchody přímé a nepřímé, viz graf č. 2. Přímé důchody jsou stanoveny na základě doby pojištění a výše příjmu.²⁷ Vdovské/vdovecké a sirotčí důchody se odvozují z důchodu, na který měla zesnulá osoba nárok nebo ho pobírala.

Graf 2 - Přehled důchodů

Zdroj: ČSSZ 2023; zpracování vlastní

Nárok na vyplácení důchodu není závislý na českém občanství či trvalém pobytu, pouze na předcházející účasti českého důchodového systému, která je ve většině případů odvozena z výdělečné činnosti na území České republiky.²⁸

²⁴ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Dobrovolná účast na pojištění* [online]. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/dobrovolna-ucast-na-pojisteni>

²⁵ DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2, s. 73

²⁶ PŘIB, J. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-4090-4, s. 12

²⁷ CHVÁTALOVÁ, I. a kol. *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-732-0, s. 132

²⁸ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Důchodové pojištění* [online]. [cit. 2023-08-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/duchodove-pojisteni#ps>

Starobní důchod

Starobní důchod slouží k finančnímu zabezpečení pojištěnce, který dosáhl věku, kdy již nemůže vykonávat pracovní činnost, tedy v seniorním věku. Pojištěnec k odchodu do starobního důchodu musí splnit podmínku dosažení stanoveného věku, který je však individuální, a splnit potřebný počet let pojištění, kam se započítává i náhradní doba pojištění, např. doba péče o dítě.²⁹ Doba pojištění, která je potřebná pro výpočet se zjišťuje ode dne ukončení povinné školní docházky do momentu, kdy se přiznává starobní důchod. Výše základní výměry je 10 % průměrné mzdy, což činí 4 040 Kč měsíčně a výše procentní výměry činí 770 Kč měsíčně. Pojištěnec může zažádat o předčasný starobní důchod, v tomto případě nemusí být splněna podmínka dosažení důchodového věku. Pokud by jedinci byl přiznán předčasný starobní důchod, zaniká mu nárok na řádný starobní důchod.

Pro odchod do předčasného důchodu musí být splněno:

- k dosažení důchodového věku chybí nejvýše 3 roky, jestliže je důchodový věk nižší než 63 let;
- k dosažení důchodového věku chybí nejvýše 5 let, jestliže je důchodový věk alespoň 63 let a dosáhl věku alespoň 60 let.³⁰

Pro odchod do řádného starobního důchodu musí být splněny obě podmínky, kterými jsou dosažení důchodového věku a potřebná doba pojištění, která je od roku 2019 35 let.

Důchodový věk pojištěnců narozených před rokem 1936 činí:

- a) důchodový věk mužů činí 60 let;
- b) důchodový věk žen činí:
 - 53 let, jestliže vychovaly minimálně pět dětí;
 - 54 let, jestliže vychovaly tři nebo čtyři děti;
 - 55 let, jestliže vychovaly dvě děti;
 - 56 let, jestliže vychovaly pouze jedno dítě;
 - 57 let, jestliže nevychovaly žádné dítě.³¹

²⁹ CHVÁTALOVÁ, I. a kol. *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Ceník, 2018. ISBN 978-80-7380-732-0, s. 139

³⁰ ČESKO. Zákon č. 155 ze dne 30. 6. 1995, o důchodovém pojištění. In: Sbírnka zákonů České republiky. 1995, částka 31.

³¹ ČESKO. Zákon č. 155 ze dne 30. 6. 1995, o důchodovém pojištění. In: Sbírnka zákonů České republiky. 1995, částka 32.

Invalidní důchod

Invalidní důchod je stanoven na základě míry invalidity. Osoba je považována za invalidu, jestliže u ní došlo k poklesu její pracovní schopnosti o alespoň 35 % v důsledku dlouhodobě nepříznivého stavu, který trvá déle než jeden rok.³²

Tabulka 3 - Typy invalidity

Invalidita prvního stupně	Pokles o 35 % až 49 %
Invalidita druhého stupně	Pokles o 50 % až 69 %
Invalidita třetího stupně	Pokles o 70 % a více

Zdroj: Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění; zpracování vlastní

Pojištěnec může pobírat invalidní důchod, pokud nedovršil věku 65 let a stal se:

- Invalidní osobou důsledkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání;
- Invalidní osobou, která získala potřebnou dobu pojištění, pokud nesplnil podmínky nároku na starobní důchod ke dni vzniku invalidity.³³

Vdovský a vdovecký důchod

Vdovský / vdovecký důchod je poskytován ovdovělým osobám. Pozůstalá osoba má na tento důchod nárok, pokud zemřelá osoba splnila ke dni úmrtí požadavky pro starobní či invalidní důchod nebo splnila potřebnou dobu pojištění či zemřela následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Nárok na vdovský důchod po ztrátě manžela má pozůstalá osoba pouze po dobu jednoho roku. Po uplynutí této lhůty by byl nárok udělen pouze v situaci, když:

³² CHVÁTALOVÁ, I. a kol. Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-732-0, s. 146

³³ ARNOLDOVÁ, A. *Sociální zabezpečení I*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3724-9, s. 79

Tabulka 4 - Nárok na vdovský důchod po ztrátě manžela po uplynutí jednoho roku

Nárok na vdovský důchod po ztrátě manžela po uplynutí jednoho roku
- Pečuje o dítě, které není zaopatřené,
- Pečuje o dítě, které je závislé na péči druhé osoby ve stupni II a výše,
- Pečuje o svého rodiče či rodiče zesnulého manžela, který je závislý na pomoci ve stupni II a výše a žijí v jedné domácnosti
- Je invalidní osobou třetího stupně
- Dověřila minimálně věku o 4 roky nižší, než činí důchodový věk muže se stejným datem narození

Zdroj: Portál veřejné správy (GOV), zpracování vlastní

V situaci, kdy má pozůstalá osoba nárok současně na starobní a vdovský/vdovecký důchod se vyšší důchod vyplácí v plné výši, zatímco z druhého důchodu bude vyplacena pouze polovina procentní výměry. Pokud pozůstalá osoba vstoupí do nového manželství, nárok na vdovský důchod zaniká.³⁴ Nárok na důchod zaniká také v případě, pokud soud rozhodne, že vdova úmyslně způsobila smrt manžela jako pachatelka nebo spolupachatelka trestného činu.

Sirotčí důchod

Sirotčí důchod je dalším typem odvozených důchodů. Nárok na tento důchod vzniká nezaopatřenému (osiřelému) dítěti, kterému zemřel rodič (osvojitel) či osoba, které byla péče dítěte svěřena. Sirotkovi vzniká nárok na pobírání důchodu, jestliže jeho zesnulý rodič pobíral starobní či invalidní důchod, nebo ke dni svého úmrtí získal potřebnou dobu pojištění, do které však není zahrnuta náhradní doba pojištění, nebo zemřel následkem pracovního úrazu či nemoci z povolání. Pokud by dítěti zemřeli oba rodiče, kteří splnili podmínky viz výše, nárok na dávku má po každém z nich. Nezaopatřeným dítětem se rozumí dítě do ukončení povinné školní docházky, nejpozději však do 26 let, pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání nebo se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání v důsledku nemoci či úrazu.³⁵ Dítě, které pobírá invalidní důchod pro invaliditu třetího (nejvyššího) stupně se pro účely sirotčího důchodu nepovažuje za nezaopatřené dítě. Základní výměra sirotčího důchodu činí 4 040 Kč měsíčně, výše procentní výměry činí

³⁴ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Vdovský/vdovecký důchod* [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/vdovsky-vdovecky-duchod>

³⁵ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Sirotčí důchod* [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/sirotci-duchod>

40 % procentní výměry starobního nebo invalidního důchodu pro invaliditu nejvyššího stupně.

3.4 Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění slouží pro finanční zabezpečení a ochranu ekonomicky aktivních občanů, kteří z důvodu dočasné pracovní neschopnosti vlivem pracovního úrazu, těhotenství, mateřství a péče o dítě nemohou vykonávat pracovní činnost a dočasně přijdou o příjem.³⁶ Participovat se na nemocenském pojištění musí každý zaměstnanec jestliže vykonává pracovní činnost na území ČR a výše započitatelného příjmu je minimálně 4 000 Kč. Jestliže zaměstnanec vykonává činnost na základě dohody o provedení práce (dále jen DPP) a jeho výdělek překročí 10 000 Kč za kalendářní měsíc, taktéž mu vzniká účast na nemocenském pojištění.³⁷ OSVČ nemají povinnost se nemocenského pojištění účastnit.

3.4.1 Typy dávek

V české republice je poskytováno následujících 6 druhů dávek:

- nemocenské;
- peněžitá pomoc v mateřství;
- dávka otcovské poporodní péče (dále jen otcovská);
- ošetřovné;
- dlouhodobé ošetřovné;
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.³⁸

Všechny výše vypsané dávky jsou vypláceny OSSZ a plně hrazeny státním rozpočtem. Jestliže pojištěná osoba vykonává více zaměstnání současně a má nárok na čerpání, bude mu poskytnuta pouze jedna dávka, která se vypočte součtem příjmů dosažených z těchto zaměstnání.³⁹ Jestliže pojištěnec již byl uznán práce neschopným, prvních 14 dnů mu hradí

³⁶ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Nemocenské pojištění* [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/nemocenske>

³⁷ VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3982-8, s. 263

³⁸ ČESKO. Zákon č. 187 ze dne 14. 3. 2006, o nemocenském pojištění. In: Sbírká zákonů České republiky. 2006, částka 4.

³⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Nemocenské pojištění* [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni#uvod>

zaměstnavatel, od 15. dne dávku hradí OSSZ. Výše dávek se vypočítává na základě denního vyměřovacího základu, který je stanoven na dvě desetinná místa.⁴⁰

Tabulka 5 - Výše nemocenského

Doba DPN	Částka
1. – 14. den	0 % - náhradu mzdy hradí zaměstnavatel
15. – 30. den	60 %
31. – 60. den	66 %
61. – 380. den	72 %

Zdroj: Zákon č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění; zpracování vlastní

Nemocenské

Nemocenské se řadí k nejvíce čerpaným dávkám nemocenského pojištění. Jestliže zaměstnanci či OSVČ byla jeho praktickým lékařem uznána dočasná pracovní neschopnost (dále jen DPN), je mu přiznán nárok na tzn. podpůrčí dobu od 15. kalendářního dne, která končí dnem skončení DPN.⁴¹ Pojištěnci nepřísluší nárok na nemocenskou, pokud by se cíleně zranil a přivodil si tím DPN.⁴²

Peněžité pomoc v mateřství

Podmínkou pro pobírání peněžité pomoci (dále jen PPM) v mateřství je účast pojištěné osoby na pojištění v minimální délce 270 kalendářních dnů za poslední 2 roky, OSVČ musí splnit minimální délku pojištění 180 kalendářních dnů za poslední rok.⁴³ Výše PPM finanční podpory činí 70 % z denního vyměřovacího základu a maximálně lze tuto podporu pobírat do 1 roku dítěte.⁴⁴ Cílem PPM je finančně zaopatřit matku či otce, kteří mají v péči novorozence. Délka podpůrčí doby se liší:

- 28 týdnů u ženy, která porodila jedno dítě;
- 37 týdnů u ženy, která porodila dvě a více dětí;
- 22 týdnů u osoby, která převzala dítě do péče;

⁴⁰ VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3982-8, s. 271

⁴¹ VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3982-8, s. 275

⁴² ARNOLDOVÁ, A. *Sociální zabezpečení I*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3724-9, s. 158

⁴³ VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3982-8, s. 278

⁴⁴ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Nemocenské pojištění* [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni#uvod>

- 31 týdnů u osoby, která převzala do péče dvě a více dětí.⁴⁵

Otcovská

Nárok na otcovskou má otec dítěte nebo případně osoba, která dítě převzala do péče.⁴⁶ Pro účely otcovské se za otce považuje ten muž, který je v matrice oficiálně veden jako otec dítěte. Získání otcovské je podmíněno splněním podmínky nástupu na otcovskou nejpozději do 6 týdnů ode dne narození dítěte případně od momentu převzetí dítěte do péče, pokud není starší 7 let. Pokud by se dítě narodilo mrtvé, otcovskou je i přesto možné čerpat a pobírat. Doba poskytování otcovské podpory činí pouze 2 týdny a není možné ji přerušit.⁴⁷ Výše otcovské finanční podpory činí 70 % z denního vyměřovacího základu za kalendářní den. Pro získání volna v práci otcové mohou využít tzv. otcovskou dovolenou.⁴⁸

Ošetřovné

Ošetřovné slouží k finančnímu zabezpečení zaměstnance, který musí zůstat doma z důvodu:

- Ošetřování dítěte, které není starší 10 let či péče o jinou osobu, která ze zdravotních důvodů potřebuje péči a pomoc od druhých, nebo ženy po porodu, jejíž zdravotní stav není v pořádku a vyžaduje péči jinou osobou;
- Péče o dítě, které není starší 10 let a nemůže být přítomno ve školce či škole, jelikož zařízení bylo uzavřeno z důvodu havárie, epidemie či jiné nepředvídatelné situace, dítě nemůže být přítomno ve školce/školce z důvodu nařízené karantény nebo osoba, která o dítě pečuje onemocněla.⁴⁹

Zaměstnanci mají nárok na ošetřovné za předpokladu, že ošetřující osoba je účastníkem nemocenského pojištění a spolu s osobou, která potřebuje péči, žijí ve společné domácnosti.⁵⁰ Ošetřovné pro OSVČ není dostupné.⁵¹ Ošetřovné je udělováno po dobu 9

⁴⁵ VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3982-8, s. 279

⁴⁶ ŽENÍŠKOVÁ, M., J. PŘIB A Z. SCHMIED. *Zákon o nemocenském pojištění s komentářem a příklady včetně problematiky náhrady mzdy k 1. 2. 2022*. 14. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, spol. s r.o., 2023. ISBN 978-80-7554-377-6, s. 130

⁴⁷ ČESKO. *Zákon č. 187 ze dne 14. 3. 2006, o nemocenském pojištění*. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 38b.

⁴⁸ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Nemocenské pojištění* [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni#uvod>

⁴⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Ošetřovné pojištění* [online]. [cit. 2023-08-15]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni#uvod>

⁵⁰ IDOKLAD. *Ošetřovné OSVČ a jak jej získat* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.idoklad.cz/blog/osetrovne-osvc-a-jak-jej-ziskat>

⁵¹ IDOKLAD. *Ošetřovné OSVČ a jak jej získat* [online]. [cit. 2023-08-15]. Dostupné z: <https://www.idoklad.cz/blog/osetrovne-osvc-a-jak-jej-ziskat>

kalendářních dnů, s možností prodloužení na 16 kalendářních dnů pro rodiče samoživitele. Za samoživitele se považuje osoba, která poskytuje péči dítěti mladšímu 16 let, jež zatím nedokončilo povinnou školní docházku. Výše ošetřovného činí 60 % z redukováného denního vyměřovacího základu za každý kalendářní den.⁵²

Dlouhodobé ošetřovné

Osoba, která musí celodenně pečovat o člena rodiny z důvodu jeho zdravotního stavu (hospitalizace minimálně 4 kalendářní dny a v den propuštění musí být potvrzena ošetřujícím lékařem nutnost celodenní péče minimálně 30 dnů), má nárok na dávku dlouhodobého ošetřovného. Ošetřující osoba musí splnit podmínku minimální doby pojištění 90 dnů v posledních 4 měsících, zatímco OSVČ musí mít sjednané dobrovolné nemocenské pojištění alespoň po dobu posledních 3 měsíců.⁵³ Dávka dlouhodobého ošetřovného je omezena na maximálně 90 dnů a výše dávky činí 60 % z redukováného denního vyměřovacího základu.⁵⁴

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství

Ženy, které byly z důvodu těhotenství či mateřství nuceny opustit a vyměnit své dosavadní zaměstnání a najít si zaměstnání nové, ve kterém mají bez svého zavinění nižší příjmy, mají nárok na vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství.⁵⁵ Nárok na tento příspěvek mají pouze zaměstnankyně, OSVČ nikoliv. Příspěvek se určí jako rozdíl mezi denním vyměřovacím základem a průměrem jejich započitatelných příjmů příslušných na jeden kalendářní den v jednotlivých měsících.⁵⁶

3.5 Zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění se řadí mezi povinné pojištění pro každého občana ČR. Účastí na zdravotním pojištění může být každému pacientovi poskytnuta zdravotní péče, která je

⁵² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Klasické ošetřovné* [online]. [cit. 2023-08-15]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/klasicke-osetrovne>

⁵³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Klasické ošetřovné* [online]. [cit. 2023-08-15]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/klasicke-osetrovne>

⁵⁴ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Dlouhodobé ošetřovné* [online]. [cit. 2023-08-15]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/dlouhodobosetrovne>

⁵⁵ VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3982-8, s. 283

⁵⁶ ČESKO. Zákon č. 187 ze dne 14. 3. 2006, o nemocenském pojištění. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1995, částka 44.

částečně či plně hrazená. Plátcí pojistného jsou pojištěnci, zaměstnavatelé a stát. Plátcí pojistného jsou pojištěnci, zaměstnavatelé a stát. Zaměstnanci a OSVČ, které plynou příjmy ze závislé činnosti jsou považováni za pojištěnce. Zaměstnavatelem se rozumí fyzická či právnická osoba, která zaměstnává minimálně jednoho zaměstnance, trvalý pobyt či sídlo má na území ČR a je plátcem daně z příjmů.

3.5.1 Systém zdravotního pojištění a plátcí pojistného

„V České republice tvoří systém zdravotní péče pojištěnec (příjemce zdravotní péče), poskytovatel zdravotních služeb (zprostředkovatel zdravotní péče) a zdravotní pojišťovna (plátce zdravotní péče).“⁵⁷ Zdravotní pojištění je dle zákona č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění povinné pro každého, kdo má trvalý pobyt na území ČR případně cizinci v období, kdy pracují pro zaměstnavatele se sídlem na území ČR. Na základě tohoto pojištění je pojištěným osobám proplácena poskytnutá lékařská péče. Pro čerpání zdravotní péče je vždy potřeba se prokázat platným průkazem pojištěnce příslušné zdravotní pojišťovny. Pojištěnec má právo na volbu zdravotní pojišťovny, kterou může změnit jednou za 12 měsíců. Jestliže u pojištěnce proběhne změna osobních údajů, je povinen tuto změnu nejpozději do 8 dnů nahlásit své pojišťovně.⁵⁸ Narozeným dětem je automaticky přiřazena stejná pojišťovna jako jejich matkám. V České republice aktuálně existuje sedm zdravotních pojišťoven, které jsou znázorněny v následující tabulce:

Tabulka 6 - Zdravotní pojišťovny České republiky

Název pojišťovny	Zkratka a číslo pojišťovny
Všeobecná zdravotní pojišťovna	VZP ČR, 111
Vojenská zdravotní pojišťovna	VoZP ČR, 201
Česká průmyslová zdravotní pojišťovna	ČPZP, 205
Odborná zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví	OZP, 207
Zaměstnanecká pojišťovna Škoda	ZPŠ, 209
Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra ČR	ZP MV ČR, 211
Revírní bratrská pokladna, zdravotní pojišťovna	RBP, 213

Zdroj: MZ ČR 2023; zpracování vlastní

⁵⁷ MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Veřejné zdravotní pojištění* [online]. [cit. 2023-08-17]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/verejne-zdravotni-pojisteni-2/>

⁵⁸ ČERVINKA, T. *Zdravotní pojištění zaměstnavatelů, zaměstnanců a OSVČ s komentářem a příklady*. 11. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, spol. s r.o., 2022. ISBN 978-80-7554-360-8, s. 25-26

3.5.2 Výše a sazby pojistného

Zaměstnavatel

Povinnost zaměstnavatele platit pojistné za své zaměstnance mu vzniká dnem jejich nástupu do zaměstnání a končí dnem skončení zaměstnání. Na zdravotní pojištění se celkem odvádí 13,5 % z vyměřovacího základu, zaměstnavatel hradí 9 % a zaměstnanec 4,5 % tedy třetinu. Zaměstnavatel musí pojistné odvést v rozmezí od 1. do 20. dne následujícího měsíce.

OSVČ

OSVČ má vůči zdravotní pojišťovně řadu povinností, nejdůležitější z nich je oznámení o zahájení nebo ukončení výdělečné činnosti, pro které má 8 dnů. Platba pojistného u OSVČ probíhá prostřednictvím měsíčních záloh. Od 1. ledna 2023 je minimální měsíční záloha na pojistné stanovena na 2 722 Kč.

4 Analytická část

Na základě analýzy v teoretické části bakalářské práce bude zjištěno, jak se liší podmínky sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců a OSVČ. Ve všech příkladech bude pro zaměstnance použita minimální a průměrná mzda pro rok 2023. Pro výpočet pojistného u OSVČ bude použit minimální vyměřovací základ a vyměřovací základ na úrovni průměrné mzdy v roce 2023.

4.1 Sociální pojištění

Odvody na důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti jsou zahrnuty v platbě sociálního pojištění, které zaměstnavatel odvádí za své zaměstnance.

4.1.1 Sociální pojištění zaměstnanců

Sociální pojištění je počítáno na základě procentuálního podílu z hrubé mzdy. Zaměstnavatel za své zaměstnance odvádí 21,5 % na důchodové pojištění, 2,1 % na nemocenské pojištění a 1,2 % příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, celkem tedy musí odvést a uhradit 24,8 %. Pro účely důchodového pojištění je zaměstnanci odečteno 6,5 %.

Tabulka 7 - Výpočet sociálního zabezpečení zaměstnance s minimální mzdou

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
Zaměstnanec	6,5	$17\,300 \div 100 * 6,5$	1 125 Kč
Zaměstnavatel	24,8	$17\,300 \div 100 * 24,8$	4 290 Kč
Celkem	31,3	-	5 415 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

Zaměstnanci s minimální hrubou mzdou ve výši 17 300 Kč bude ze mzdy strženo 1 125 Kč na sociální zabezpečení, zaměstnavatel je povinen odvést 4 290 Kč. 5 415 Kč je celková částka, která bude odvedena za zaměstnance s minimální mzdou.

Tabulka 8 - Výpočet sociálního zabezpečení zaměstnance s průměrnou mzdou

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
Zaměstnanec	6,5	$40\,324 \div 100 * 6,5$	2 621 Kč
Zaměstnavatel	24,8	$40\,324 \div 100 * 24,8$	10 000 Kč
Celkem	31,3	-	12 621 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

Netto mzda, kterou obdrží zaměstnanec s průměrnou hrubou mzdou 40 324 Kč představuje částku 37 703 Kč, jelikož mu bude ze mzdy strženo 2 621 Kč. Zaměstnavatel je povinen zaplatit 10 000 Kč a celkově odvedená částka na sociální zabezpečení činí 12 621 Kč.

4.1.2 Sociální pojištění OSVČ

Výše povinných záloh je stanovena na základě výpočtu vyměřovacího základu rozhodného období, které je pro OSVČ kalendářní rok. OSVČ je povinna platit 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pokud by si OSVČ chtěli dobrovolně hradit nemocenské pojištění, mají možnost platit 2,1 % z vyměřovacího základu, dohromady tedy odvedou 31,3 %.

Tabulka 9 - Výpočet sociálního zabezpečení OSVČ

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
Povinné pojištění	29,2	$10\,081 \div 100 * 29,2$	2 944 Kč
Dobrovolné pojištění	2,1	$8\,000 \div 100 * 2,1$	168 Kč
Celkem	31,3	-	3 112 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

OSVČ zaplatí dohromady 3 112 Kč na sociální zabezpečení (důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti), jestliže se dobrovolně účastní nemocenského pojištění. Pokud by se OSVČ rozhodla neúčastnit, zaplatila by o 168 Kč méně, tedy 2 944 Kč.

Tabulka 10 - Výpočet sociálního zabezpečení OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
Povinné pojištění	29,2	$20\ 162 \div 100 * 29,2$	5 887 Kč
Dobrovolné pojištění	2,1	$20\ 162 \div 100 * 2,1$	423 Kč
Celkem	31,3	-	6 310 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

OSVČ zaplatí dohromady 6 310 Kč na sociální zabezpečení (důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti), jestliže se dobrovolně účastní nemocenského pojištění. Pokud by se OSVČ rozhodla neúčastnit, zaplatila by o 423 Kč méně, tedy 5 887 Kč.

4.2 Důchodové pojištění

Vyplácené důchody se rozlišují na přímé (starobní a invalidní důchody) a na nepřímé (sirotčí a vdovské/vdovecké důchody). Povinná účast platí pro obě skupiny.

4.2.1 Důchodové pojištění zaměstnanců

Za zaměstnance musí zaměstnavatel celkem odvést 28 %, z toho 21,5 % musí zaplatit ze svého. 6,5 % je zaměstnanci odečteno z hrubé mzdy.

Tabulka 11 - Výpočet důchodového pojištění zaměstnance s minimální mzdou

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
Zaměstnanec	6,5	$17\ 300 \div 100 * 6,5$	1 125 Kč
Zaměstnavatel	21,5	$17\ 300 \div 100 * 21,5$	3 720 Kč
Celkem	28	-	4 845 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

4 845 Kč je celkově odvedená částka za zaměstnance s minimální mzdou 17 300 Kč. Ze mzdy zaměstnance bude odečteno 1 125 Kč, zatímco zbývajících 3 720 Kč musí zaměstnavatel uhradit ze svého.

Tabulka 12 - Výpočet důchodového pojištění zaměstnance s průměrnou mzdou

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
Zaměstnanec	6,5	$40\,324 \div 100 * 6,5$	2 621 Kč
Zaměstnavatel	21,5	$40\,324 \div 100 * 21,5$	8 670 Kč
Celkem	28	-	11 291 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

11 291 Kč je celkově odvedená částka za zaměstnance s průměrnou mzdou 40 324 Kč. Ze mzdy zaměstnance bude odečteno 2 621 Kč, zatímco zbývajících 8 670 Kč musí zaměstnavatel uhradit ze svého.

4.2.1.1 Starobní důchod zaměstnanců

Finanční zabezpečení a stabilitu v období staří poskytuje starobní důchod. Pro výpočet starobního důchodu je potřeba znát **první redukční hranici**, u které se započítává 100 % do částky 17 743 Kč a **druhou redukční hranici**, u které se započítává 26 % z částky od 17 743 Kč do 161 296 Kč. Modelovým příkladem bude muž narozený 1.1.1958, který měl průměrnou mzdu a odváděl pojistné po dobu 45 let.

Tabulka 13 - Výpočet starobního důchodu zaměstnance s minimální mzdou

	Výpočet důchodu	Výše důchodu
Základ	Do 17 743 Kč = 100 %	17 300 Kč
Doba pojištění	45 let * 1,5 %	67,5 %
Procentní výměra	$17\,300 \text{ Kč} \div 100 * 67,5 \%$	11 678 Kč
Základní výměra		4 040 Kč
Důchod celkem	$11\,678 \text{ Kč} + 4\,040 \text{ Kč}$	15 718 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

15 718 Kč je částka, kterou měsíčně obdrží zaměstnanec s minimální mzdou 17 300 Kč. Pojistné za něj zaměstnavatel odváděl 45 let.

Tabulka 14 - Výpočet starobního důchodu zaměstnance s průměrnou mzdou

Redukce	Výpočet důchodu		Výše důchodu
		Do 17 743 Kč = 100 %	
	Nad 17 743 Kč do 161 296 Kč = 26 %		
	40 324 Kč – 17 743 Kč		22 581 Kč
	$22\,581 \div 100 * 26$		5 871 Kč
Základ	17 743 Kč + 5 871 Kč		23 614 Kč
Doba pojištění	45 let * 1,5 %		67,5 %
Procentní výměra	$23\,614 \text{ Kč} \div 100 * 67,5 \%$		15 940 Kč
Základní výměra			4 040 Kč
Důchod celkem	15 940 Kč + 4 040 Kč		19 980 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

19 980 Kč je částka, kterou měsíčně obdrží zaměstnanec s průměrnou mzdou 40 324 Kč. Pojistné za něj zaměstnavatel odváděl 45 let.

4.2.2 Důchodové pojištění OSVČ

Měsíční zálohu ve výši 28 % odvádí OSVČ na důchodové pojištění. Zálohy jsou stanoveny na základě výpočtu vyměřovacího základu rozhodného období, což je pro OSVČ jeden kalendářní rok.

Tabulka 15 - Výpočet důchodového pojištění OSVČ s minimálním vyměřovacím základem

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
OSVČ	28	$10\,081 \div 100 * 28$	2 823 Kč
Celkem	28	-	2 823 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

OSVČ s minimálním vyměřovacím základem 10 081 Kč bude odvádět 2 823 Kč na důchodové pojištění.

Tabulka 16 - Výpočet důchodového pojištění OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
OSVČ	28	$20\,162 \div 100 * 28$	5 645 Kč
Celkem	28	-	5 645 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

5 645 Kč je částka, kterou musí OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč měsíčně odvést.

4.2.2.1 Starobní důchod OSVČ

Tabulka 17 - Výpočet starobního důchodu OSVČ s minimálním vyměřovacím základem

	Výpočet důchodu	Výše důchodu
Základ	Do 17 743 Kč = 100 %	10 081 Kč
Doba pojištění	45 let * 1,5 %	67,5 %
Procentní výměra	10 081 Kč ÷ 100 * 67,5 %	6 805 Kč
Základní výměra		4 040 Kč
Důchod celkem	6 805 Kč + 4 040 Kč	10 845 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

10 845 Kč je částka, kterou měsíčně obdrží OSVČ s minimálním vyměřovacím základem, která odváděla pojistné po dobu 45 let.

Tabulka 18 - Výpočet starobního důchodu OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč

	Výpočet důchodu	Výše důchodu
Redukce	Do 17 743 Kč = 100 %	
	Nad 17 743 Kč do 161 296 Kč = 26 %	
	20 162 Kč – 17 743 Kč	2 419 Kč
	2 419 ÷ 100 * 26	629 Kč
Základ	17 743 Kč + 629 Kč	18 372 Kč
Doba pojištění	45 let * 1,5 %	67,5 %
Procentní výměra	18 372 Kč ÷ 100 * 67,5 %	12 401 Kč
Základní výměra		4 040 Kč
Důchod celkem	12 401 Kč + 4 040 Kč	16 441 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

16 441 Kč je částka, kterou měsíčně obdrží OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč, která odváděla pojistné po dobu 45 let.

4.3 Nemocenské pojištění

Účast na nemocenském pojištění je povinná pouze pro zaměstnance, OSVČ se mohou účastnit dobrovolně. Aby zaměstnanec měl nárok na nemocenskou, musí mu být jeho ošetřujícím lékařem vystavena pracovní neschopnost. Zaměstnanec má nárok na nemocenskou od 15. dne, do té doby mu zaměstnavatel platí náhradu mzdy. Zaměstnavatel ze svého hradí 2,1 % na nemocenské pojištění svého zaměstnance.

4.3.1 Nemocenské pojištění zaměstnanců

Zaměstnavatelé mají povinnost odvádět nemocenské pojištění ve výši 2,1 % za své zaměstnance.

Tabulka 19 - Výpočet pojistného nemocenského pojištění zaměstnance s minimální mzdou

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
Zaměstnavatel	2,1	$17\ 300 \div 100 * 2,1$	363 Kč
Celkem	2,1	-	363 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

363 Kč je částka, kterou zaměstnavatel měsíčně odvede za svého zaměstnance s minimální mzdou 17 300 Kč.

Tabulka 20 - Výpočet pojistného nemocenského pojištění zaměstnance s průměrnou mzdou

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
Zaměstnavatel	2,1	$40\ 324 \div 100 * 2,1$	847 Kč
Celkem	2,1	-	847 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

Za zaměstnance s průměrnou mzdou 40 324 Kč odvede zaměstnavatel měsíčně 847 Kč.

4.3.1.1 Náhrada mzdy zaměstnanců

Náhrada mzdy náleží zaměstnancům ve 14denní pracovní neschopnosti a je vyplácena jejich zaměstnavatelem. Pracovní neschopnost musí být zaměstnanci potvrzena jeho ošetřujícím lékařem. Náhrada mzdy se vyplácí pouze za pracovní dny a případně za placené státní svátky. Pro výpočet náhrady mzdy je důležité znát průměrný hodinový výdělek, který se vypočítá jako $40\ 324 * 3 \div 160 * 3$ (průměrný měsíční mzda * čtvrtletí ÷ odpracované hodiny za měsíc * čtvrtletí).

Obrázek 2 - Výpočet náhrady mzdy zaměstnance s minimální mzdou

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy							80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)**)							108,13 Kč
Redukce PHV							
		do	235,38 Kč	redukce na	90%	tj. na	97,31 Kč
nad	235,38 Kč	do	352,98 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad	352,98 Kč	do	705,78 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	705,78 Kč	nezhledňuje se					
Redukovaný PHV							97,31
Výpočet náhrady mzdy za	80	hodin	60%	z 97,31	tj. 58,39 x 80		4 671,20 Kč
NÁHRADA MZDY							4 672 Kč

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

Zaměstnanec s minimální mzdou obdrží 4 672 Kč jako náhradu mzdy, kterou mu musí jeho zaměstnavatel zaplatit za 14denní pracovní neschopnost.

Obrázek 3 - Výpočet náhrady mzdy zaměstnance s průměrnou mzdou

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy							80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)**)							252,03 Kč
Redukce PHV							
		do	235,38 Kč	redukce na	90%	tj. na	211,84 Kč
nad	235,38 Kč	do	352,98 Kč	redukce na	60%	tj. na	9,99 Kč
nad	352,98 Kč	do	705,78 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	705,78 Kč	nezhledňuje se					
Redukovaný PHV							221,83
Výpočet náhrady mzdy za	80	hodin	60%	z 221,83	tj. 133,1 x 80		10 648,00 Kč
NÁHRADA MZDY							10 648 Kč

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

Zaměstnanec s průměrnou mzdou obdrží 10 648 Kč jako náhradu mzdy, kterou mu musí zaměstnavatel zaplatit za 14denní pracovní neschopnost.

4.3.1.2 Nemocenská zaměstnanců ve 31denní pracovní neschopnosti

Nárok na dávku pracovní neschopnost zaměstnanci vzniká od 15. dne a hrazená je státem. Vzorovým příkladem je zaměstnanec, který byl v pracovní neschopnosti celý říjen, tedy od 1.10.2023 do 31.10.2023.

Obrázek 4 - Výpočet nemocenské zaměstnance s minimální mzdou ve 31denní pracovní neschopnosti

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾					31
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	M				17 300,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca					568,77 Kč 17 300 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy					14
NEMOCENSKÉ celkem					5 266 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾					
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN					16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN					1
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN					0
Redukce DVZ					
	do	1 466 Kč	redukce na	90%	tj. na 511,89 Kč
nad	1 466 Kč	do 2 199 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč
nad	2 199 Kč	do 4 397 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	4 397 Kč	nezohledňuje se			
					Redukovaný DVZ 512 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne	60% z 512		tj. 308 x 16 dnů =		4 928 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne	66% z 512		tj. 338 x 1 den =		338 Kč
nemocenské od 61. dne	72% z 512		tj. 369 x 0 dnů =		0 Kč
NEMOCENSKÉ celkem					5 266 Kč

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

5 266 Kč je částka, kterou zaměstnanec obdrží od státu za svou pracovní neschopnost. V jeho prvních 14 dnech pracovní neschopnosti mu zaměstnavatel zaplatil náhradu mzdy ve výši 4 672 Kč, dohromady tedy obdrží 9 938 Kč.

Obrázek 5 - Výpočet nemocenské zaměstnance s průměrnou mzdou ve 31denní pracovní neschopnosti

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾					31
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	M				40 324,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca					1 325,72 Kč 40 324 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy					14
NEMOCENSKÉ celkem					12 261 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾					
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN					16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN					1
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN					0
Redukce DVZ					
	do	1 345 Kč	redukce na	90%	tj. na 1 193,15 Kč
nad	1 345 Kč	do 2 017 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč
nad	2 017 Kč	do 4 033 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	4 033 Kč	nezohledňuje se			
					Redukovaný DVZ 1 194 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne	60% z 1 194		tj. 717 x 16 dnů =		11 472 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne	66% z 1 194		tj. 789 x 1 den =		789 Kč
nemocenské od 61. dne	72% z 1 194		tj. 860 x 0 dnů =		0 Kč
NEMOCENSKÉ celkem					12 261 Kč

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

Zaměstnanci nejdříve byla prvních 14 dnů zaměstnavatelem vyplácena náhrada mzdy ve výši 10 648 Kč, od 15. dne mu vzniká nárok na nemocenské, které činí 12 261 Kč. Za 31 dnů zaměstnancovy pracovní neschopnosti mu bude vyplaceno celkem 22 909 Kč.

4.3.1.3 Peněžítá pomoc v mateřství zaměstnanců

Peněžítá pomoc v mateřství náleží matce případně otci dítěte, kteří se starají o novorozené dítě. Začít čerpat tuto dávku může matka 6 až 8 týdnů před očekávaným termínem porodu. Dávku může matka čerpat nejdéle 28 týdnů (= 196 dnů), jestliže porodila jedno dítě, v případě dvojčat se délka poskytované dávky zvyšuje na 37 týdnů. Modelovým příkladem je zaměstnankyně s průměrnou mzdou a délkou čerpání dávky 196 dnů.

Obrázek 6 - Výpočet peněžité pomoci v mateřství zaměstnankyně s minimální mzdou

Počet kalendářních dnů peněžité pomoci v mateřství ¹⁾						196	
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M						17 300,00 Kč	
Denní vyměřovací základ pro peněžitou pomoc v mateřství (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca.</i>						568,77 Kč 17 300 Kč	
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ						78 204 Kč	
Podrobný výpočet peněžité pomoci v mateřství							
Redukce DVZ							
		do	1 466 Kč	redukce na	100%	tj. na 568,77 Kč	
nad	1 466 Kč	do	2 199 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč	
nad	2 199 Kč	do	4 397 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč	
nad	4 397 Kč	nezhledňuje se					
Redukovaný DVZ						569 Kč	
Peněžítá pomoc v mateřství		70% z 569		tj. 399 x 196 dnů =		78 204 Kč	
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ						78 204 Kč	

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

Zaměstnankyně s minimální mzdou 17 300 Kč má nárok na dávku v celkové výši 78 204 Kč. Měsíčně obdrží 11 172 Kč.

Obrázek 7 - Výpočet peněžité pomoci v mateřství zaměstnance

Počet kalendářních dnů peněžité pomoci v mateřství ¹⁾						196	
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M						40 324,00 Kč	
Denní vyměřovací základ pro peněžitou pomoc v mateřství (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca.</i>						1 325,72 Kč 40 324 Kč	
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ						182 084 Kč	
Podrobný výpočet peněžité pomoci v mateřství							
Redukce DVZ							
		do	1 345 Kč	redukce na	100%	tj. na 1 325,72 Kč	
nad	1 345 Kč	do	2 017 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč	
nad	2 017 Kč	do	4 033 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč	
nad	4 033 Kč	nezhledňuje se					
Redukovaný DVZ						1 326 Kč	
Peněžítá pomoc v mateřství		70% z 1 326		tj. 929 x 196 dnů =		182 084 Kč	
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ						182 084 Kč	

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

Zaměstnankyně s průměrnou mzdou 40 324 Kč má nárok na dávku v celkové výši 182 084 Kč. Měsíčně obdrží 26 012 Kč.

4.3.1.4 Dlouhodobé ošetřovné zaměstnance

Dlouhodobé ošetřovné slouží pro zaměstnance, který musí pečovat o člena rodiny, jehož zdravotní stav vyžaduje celodenní péči. Ošetřovaná osoba musí být hospitalizována po minimální dobu 4 kalendářní dny a v propouštěcí den musí být potvrzeno, že následující celodenní péče bude nutná minimálně po dobu 30 dnů. Modelovým příkladem bude zaměstnanec, který od 1.9.2023 musí pečovat o svou nemocnou manželku, která po úrazu a následné hospitalizaci byla propuštěna do domácí péče. Manžel o svou nemocnou manželku bude pečovat do 20.11.2023, tedy 80 dnů.

Obrázek 8 - Výpočet dlouhodobého ošetřovného pro zaměstnance s minimální mzdou

Počet kalendářních dnů poskytování dlouhodobé péče¹⁾		80					
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M		17 300,00 Kč					
Denní vyměřovací základ pro dlouhodobé ošetřovné (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>		568,77 Kč 17 300 Kč					
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ		24 640 Kč					
Podrobný výpočet dlouhodobého ošetřovného							
Redukce DVZ							
	do	1 466 Kč	redukce na	90%	tj. na	511,89 Kč	
nad	1 466 Kč	do	2 199 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad	2 199 Kč	do	4 397 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	4 397 Kč	nezhledňuje se					
						Redukovaný DVZ	512 Kč
Výpočet výše dávky		60% z 512	tj. 308 x 80 dnů =		24 640 Kč		
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ		24 640 Kč					

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

Zaměstnanec s minimální mzdou 17 300 Kč obdrží dávku za 80denní péči o člena rodiny po úrazu v celkové výši 24 640 Kč.

Obrázek 9 - Výpočet dlouhodobého ošetřovného pro zaměstnance s průměrnou mzdou

Počet kalendářních dnů poskytování dlouhodobé péče ¹⁾	80
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	40 324,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro dlouhodobé ošetřovné (DVZ) neredukovaný ³⁾ orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca	1 325,72 Kč 40 324 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ	57 360 Kč
Podrobný výpočet dlouhodobého ošetřovného	
Redukce DVZ	
	do 1 345 Kč redukce na 90% tj. na 1 193,15 Kč
nad 1 345 Kč do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč	
nad 2 017 Kč do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč	
nad 4 033 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný DVZ 1 194 Kč
Výpočet výše dávky 60% z 1 194 tj. 717 x 80 dnů =	57 360 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ	57 360 Kč

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

57 360 Kč je částka, kterou měsíčně obdrží zaměstnanec s průměrnou mzdou za 80denní péči o člena rodiny po úrazu.

4.3.2 Nemocenské pojištění OSVČ

OSVČ nemají nárok na náhradu mzdy v prvních 14 dnech pracovní neschopnosti. Nárok jim vzniká až od 15. dne, jestliže si dobrovolně hradí nemocenské pojištění ve výši 2,1 %.

Tabulka 21 - Výpočet nemocenského pojištění OSVČ s minimálním vyměřovacím základem

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
OSVČ	2,1	8 000 ÷ 100 * 2,1	168 Kč
Celkem	2,1	-	168 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

168 Kč je minimální pojistné, které OSVČ zaplatí, jelikož minimální měsíční vyměřovací základ pro výpočet nemocenského pojištění v roce 2023 je stanoven částkou 8 000 Kč.

Tabulka 22 - Výpočet nemocenského pojištění OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
OSVČ	2,1	$20\ 162 \div 100 * 2,1$	423 Kč
Celkem	2,1	-	423 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

423 Kč je částka, kterou odvede OSVČ na nemocenské pojištění, kterého se dobrovolně účastní.

4.3.2.1 Výpočet nemocenské OSVČ ve 31denní pracovní neschopnosti

Vzorovým příkladem je OSVČ v pracovní neschopnosti celý říjen, tedy od 1.10.2023 do 31.10.2023.

Obrázek 10 - Výpočet nemocenské OSVČ ve 31denní pracovní neschopnosti s minimálním vyměřovacím základem

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti¹⁾	31
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	10 081,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	331,43 Kč 10 081 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	3 078 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN	16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN	1
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN	0
Redukce DVZ	
do 1 345 Kč redukce na 90% tj. na	298,29 Kč
nad 1 345 Kč do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na	0,00 Kč
nad 2 017 Kč do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na	0,00 Kč
nad 4 033 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný DVZ 299 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne 60% z 299 tj. 180 x 16 dnů =	2 880 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne 66% z 299 tj. 198 x 1 den =	198 Kč
nemocenské od 61. dne 72% z 299 tj. 216 x 0 dnů =	0 Kč
NEMOCENSKÉ celkem	3 078 Kč

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

3 078 Kč obdrží OSVČ s minimálním vyměřovacím základem za 31 denní pracovní neschopnost.

Obrázek 11 - Výpočet nemocenské OSVČ ve 31denní pracovní neschopnosti s vyměřovacím základem 20 162 Kč

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti¹⁾	31
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	20 162,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	662,86 Kč 20 162 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	6 139 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN	16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne dne DPN	1
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN	0
Redukce DVZ	
nad 1 345 Kč do 1 345 Kč redukce na 90% tj. na	596,57 Kč
nad 1 345 Kč do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na	0,00 Kč
nad 2 017 Kč do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na	0,00 Kč
nad 4 033 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný DVZ 597 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne 60% z 597 tj. 359 x 16 dnů =	5 744 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne 66% z 597 tj. 395 x 1 den =	395 Kč
nemocenské od 61. dne 72% z 597 tj. 430 x 0 dnů =	0 Kč
NEMOCENSKÉ celkem	6 139 Kč

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

6 139 Kč je částka, kterou obdrží OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 v 31denní pracovní neschopnosti.

4.3.2.2 Peněžité pomoc v mateřství OSVČ

PPM mohou OSVČ využít pouze v případě, že se dobrovolně účastnily nemocenského pojištění. Minimální doba pojistného činí 180 dnů během jednoho roku před nástupem na PPM, a zároveň je vyžadováno, aby celková doba přesáhla alespoň 270 dnů během posledních dvou let před nástupem na PPM.

Obrázek 12 - Výpočet peněžité pomoci v mateřství OSVČ s minimálním vyměřovacím základem

Počet kalendářních dnů peněžité pomoci v mateřství ¹⁾	196
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	10 081,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro peněžitou pomoc v mateřství (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca.</i>	331,43 Kč 10 081 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	45 668 Kč
Podrobný výpočet peněžité pomoci v mateřství	
Redukce DVZ	
	do 1 345 Kč redukce na 100% tj. na 331,43 Kč
nad 1 345 Kč	do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad 2 017 Kč	do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad 4 033 Kč	nezohledňuje se
	Redukovaný DVZ 332 Kč
Peněžitá pomoc v mateřství 70% z 332	tj. 233 x 196 dnů = 45 668 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	45 668 Kč

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

45 668 Kč je celková částka, kterou obdrží OSVČ s minimálním vyměřovacím základem 10 081 Kč. Měsíčně obdrží 6 524 Kč.

Obrázek 13 - Výpočet peněžité pomoci v mateřství OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč

Počet kalendářních dnů peněžité pomoci v mateřství ¹⁾	196
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	20 162,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro peněžitou pomoc v mateřství (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca.</i>	662,86 Kč 20 162 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	91 140 Kč
Podrobný výpočet peněžité pomoci v mateřství	
Redukce DVZ	
	do 1 345 Kč redukce na 100% tj. na 662,86 Kč
nad 1 345 Kč	do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad 2 017 Kč	do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad 4 033 Kč	nezohledňuje se
	Redukovaný DVZ 663 Kč
Peněžitá pomoc v mateřství 70% z 663	tj. 465 x 196 dnů = 91 140 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	91 140 Kč

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

91 140 Kč je celková částka dávky peněžité pomoci v mateřství, kterou obdrží OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč. Měsíční částka, kterou OSVČ obdrží je 13 020 Kč.

4.3.2.3 Dlouhodobé ošetřovné OSVČ

Jestliže si OSVČ dobrovolně hradila nemocenské pojištění minimálně po dobu 3 měsíců před nástupem na dlouhodobé ošetřovné, může jí být tato dávka vyplacena. V době pobírání dávky je zakázáno vykonávat samostatně výdělečnou činnost.

Obrázek 14 - Výpočet dlouhodobého ošetřovného pro OSVČ s minimálním vyměřovacím základem

Počet kalendářních dnů poskytování dlouhodobé péče ¹⁾	80
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	10 081,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro dlouhodobé ošetřovné (DVZ) neredukovaný ³⁾ orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca	331,43 Kč 10 081 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ	14 400 Kč
Podrobný výpočet dlouhodobého ošetřovného	
Redukce DVZ	
	do 1 345 Kč redukce na 90% tj. na 298,29 Kč
nad 1 345 Kč	do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad 2 017 Kč	do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad 4 033 Kč	nezohledňuje se
	Redukovaný DVZ 299 Kč
Výpočet výše dávky 60% z 299	tj. 180 x 80 dnů = 14 400 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ	14 400 Kč

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

14 400 Kč je částka, kterou obdrží OSVČ s minimálním vyměřovacím základem 10 081 Kč za 80denní péči o člena rodiny po úrazu.

Obrázek 15 - Výpočet dlouhodobého ošetřovného pro OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč

Počet kalendářních dnů poskytování dlouhodobé péče ¹⁾	80
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	20 162,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro dlouhodobé ošetřovné (DVZ) neredukovaný ³⁾ orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca	662,86 Kč 20 162 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ	28 720 Kč
Podrobný výpočet dlouhodobého ošetřovného	
Redukce DVZ	
	do 1 345 Kč redukce na 90% tj. na 596,57 Kč
nad 1 345 Kč	do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad 2 017 Kč	do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad 4 033 Kč	nezohledňuje se
	Redukovaný DVZ 597 Kč
Výpočet výše dávky 60% z 597	tj. 359 x 80 dnů = 28 720 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ	28 720 Kč

Zdroj: MPSV 2023, zpracování vlastní

OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč má nárok za 80denní péči o člena rodiny po úrazu ve výši 28 720 Kč.

4.4 Zdravotní pojištění

Dle zákona č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění mají všichni občané ČR povinnou účast na zdravotním pojištění, které zajišťuje plně nebo částečně hrazenou zdravotní péči.

4.4.1 Zdravotní pojištění zaměstnanců

Celkově musí zaměstnavatelé za své zaměstnance odvést 13,5 % na zdravotní pojištění. 4,5 % je zaměstnanci strženo z jeho hrubé mzdy a zbylých 9 % musí uhradit sám zaměstnavatel.

Tabulka 23 - Výpočet zdravotního pojištění zaměstnance s minimální mzdou

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
Zaměstnanec	4,5	$17\,300 \div 100 * 4,5$	779 Kč
Zaměstnavatel	9	$17\,300 \div 100 * 9$	1 557 Kč
Celkem	13,5	-	2 336 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

2 336 Kč je celková částka, kterou musí zaměstnavatel odvést za zaměstnance s minimální mzdou. 1 557 Kč musí uhradit zaměstnavatel a 4,5 %, které jsou zaměstnanci strženy ze mzdy činí 779 Kč.

Tabulka 24 - Výpočet zdravotního pojištění zaměstnance

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
Zaměstnanec	4,5	$40\,324 \div 100 * 4,5$	1 815 Kč
Zaměstnavatel	9	$40\,324 \div 100 * 9$	3 629 Kč
Celkem	13,5	-	5 444 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

Celková částka, kterou musí zaměstnavatel odvést za zaměstnance s průměrnou mzdou činí 5 444 Kč. Zaměstnanci je ze mzdy odečteno 4,5 % na zdravotní pojištění, tedy 1 815 Kč a 9 %, které musí uhradit zaměstnavatel představují částku 3 629 Kč.

4.4.2 Zdravotní pojištění OSVČ

OSVČ jsou povinny platit měsíční zálohy na zdravotní pojištění ve výši 13,5 %. Zálohy jsou stanoveny na základě výpočtu vyměřovacího základu rozhodného období, což je pro OSVČ jeden kalendářní rok.

Tabulka 25 - Výpočet zdravotního pojištění OSVČ s minimálním vyměřovacím základem

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
OSVČ	13,5	$10\,081 \div 100 * 13,5$	1 361 Kč
Celkem	13,5	-	1 361 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

OSVČ s minimálním vyměřovacím základem 10 081 Kč musí odvést 13,5 % na zdravotní pojištění, tedy 1 361 Kč.

Tabulka 26 - Výpočet zdravotního pojištění OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč

	Sazba pojistného v %	Výpočet pojistného	Výše pojistného
OSVČ	13,5	$20\,162 \div 100 * 13,5$	2 722 Kč
Celkem	13,5	-	2 722 Kč

Zdroj: zpracování vlastní

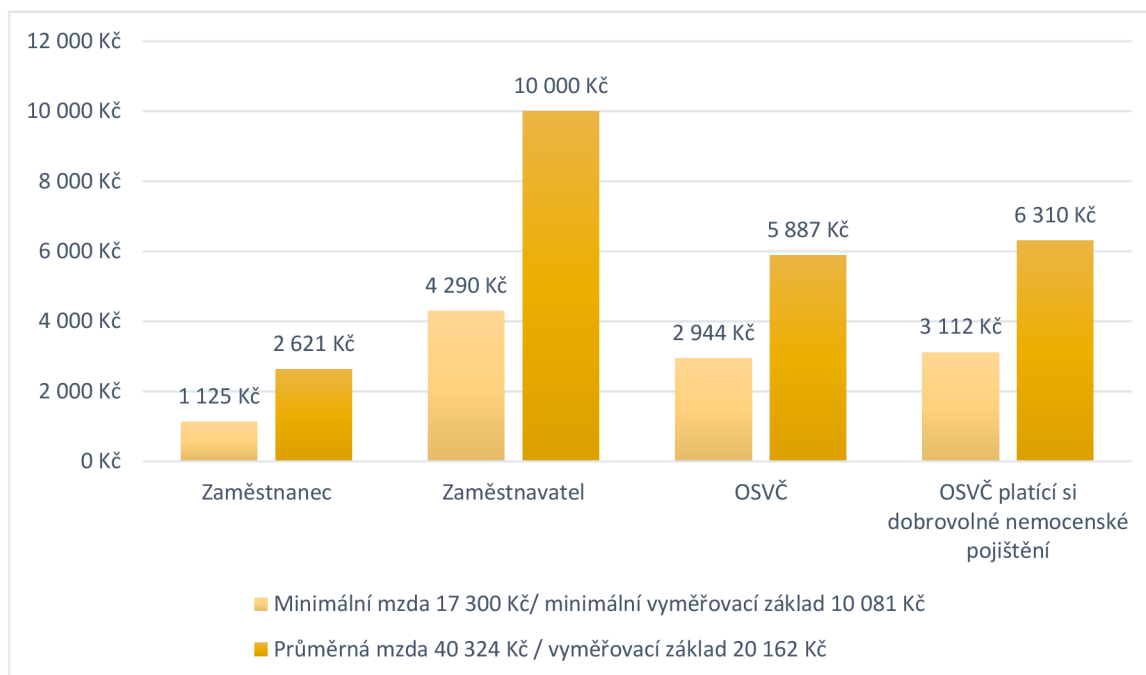
OSVČ se základem daně na úrovni průměrné mzdy musí odvést na zdravotní pojištění 2 722 Kč měsíčně.

5 Výsledky a diskuze

V této kapitole se práce zaměří na srovnání výsledků z analytické části, která byla zaměřena na sociální zabezpečení, konkrétně na výpočet, výši starobního důchodu, náhrady mzdy, nemocenské, peněžité pomoci v mateřství a dlouhodobého ošetřovného. Všechny příklady byly znázorněny na zaměstnanci s minimální a průměrnou mzdou, což odpovídá částkám **17 300 Kč** a **40 324 Kč** pro rok 2023 a OSVČ s minimálním vyměřovacím základem **10 081 Kč** pro rok 2023 a OSVČ s vyměřovacím základem **20 162 Kč**. Grafy s komentáři budou složité k vysvětlení jednotlivých témat.

5.1 Porovnání odvodů na sociální zabezpečení

Graf 3 - Porovnání odvodů na sociální zabezpečení

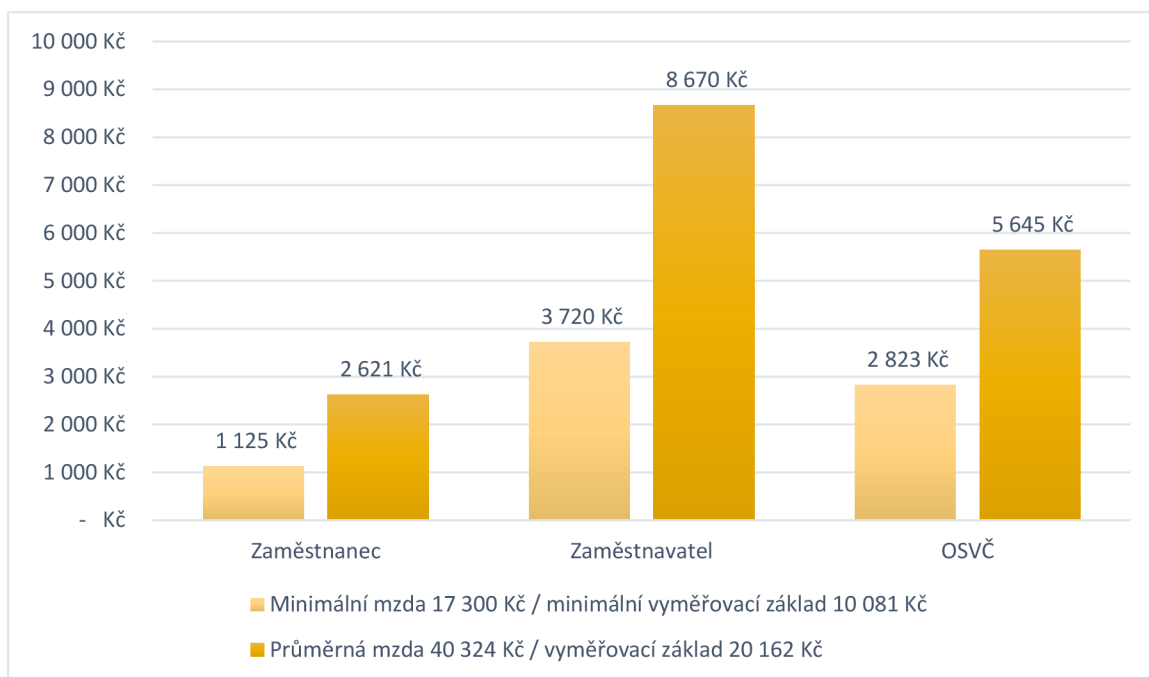
Zdroj: vlastní zpracování

10 000 Kč je nejvyšší pojistné na sociální zabezpečení, které zaměstnavatel odvádí za svého zaměstnance s průměrnou mzdou a 2 621 Kč je zaměstnanci odečteno ze mzdy. 1 125 Kč je odečteno ze mzdy zaměstnanci s minimální mzdou. OSVČ s minimálním vyměřovacím základem 10 081 Kč, která si neplatí dobrovolné nemocenské pojištění odvádí 2 944 Kč, což je o 168 Kč méně, než odvádí OSVČ, která si dobrovolné nemocenské pojištění hradí a celkově musí odvést 3 112 Kč. OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč, která si hradí dobrovolné nemocenské pojištění odvádí na pojistné 6 310 Kč, tedy o 423 Kč více oproti

OSVČ, která si toto pojištění neplatí. Ve všech případech OSVČ platí vyšší částku ve srovnání se zaměstnanci.

5.2 Porovnání odvodů na důchodové pojištění

Graf 4 - Porovnání odvodů na důchodové pojištění

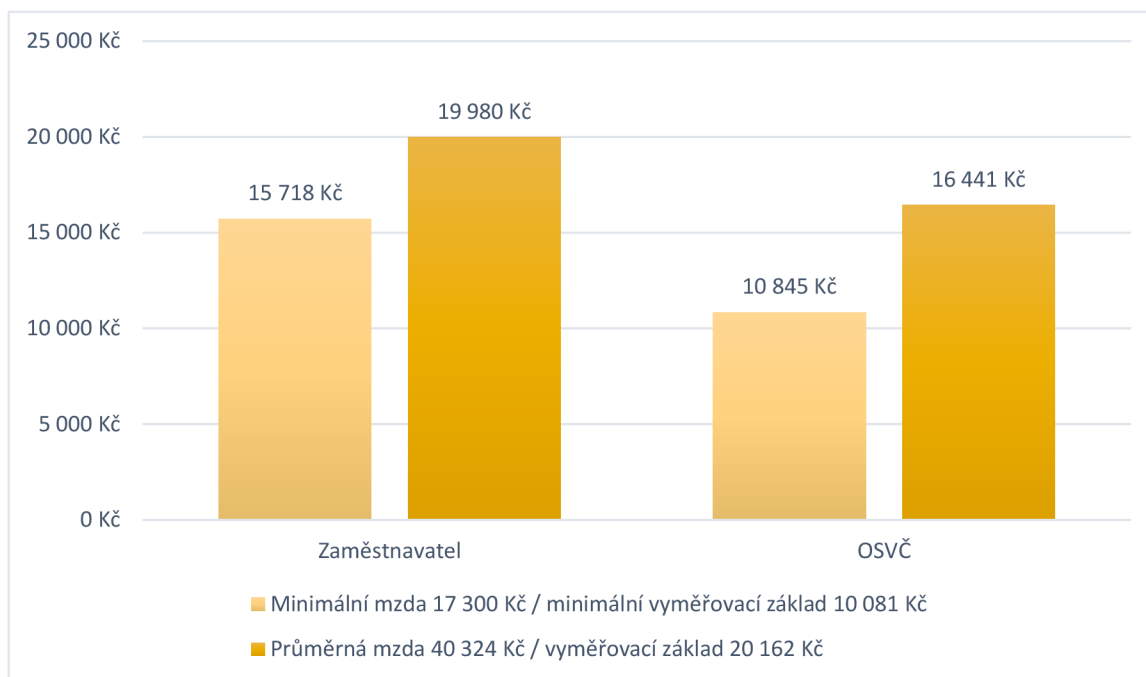
Zdroj: vlastní zpracování

11 291 Kč je částka, která se celkem odvede za zaměstnance s průměrnou mzdou, jelikož 8 670 Kč uhradí zaměstnavatel ze svého a zaměstnanci ze mzdy odečte 2 621 Kč. 4 845 Kč je částka, která se celkem odvede za zaměstnance s minimální mzdou, jelikož se zaměstnanci ze mzdy odečte 1 125 Kč a 3 720 Kč uhradí zaměstnavatel. 2 823 Kč odvede OSVČ s minimálním vyměřovacím základem a OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč odvede 5 645 Kč. Za zaměstnance s průměrnou mzdou je odvedeno přesně o polovinu více oproti OSVČ s průměrným příjmem.

5.2.1 Srovnání starobního důchodu

Starobní důchod si mohou nárokovat obě porovnávané skupiny.

Graf 5 - Porovnání starobního důchodu

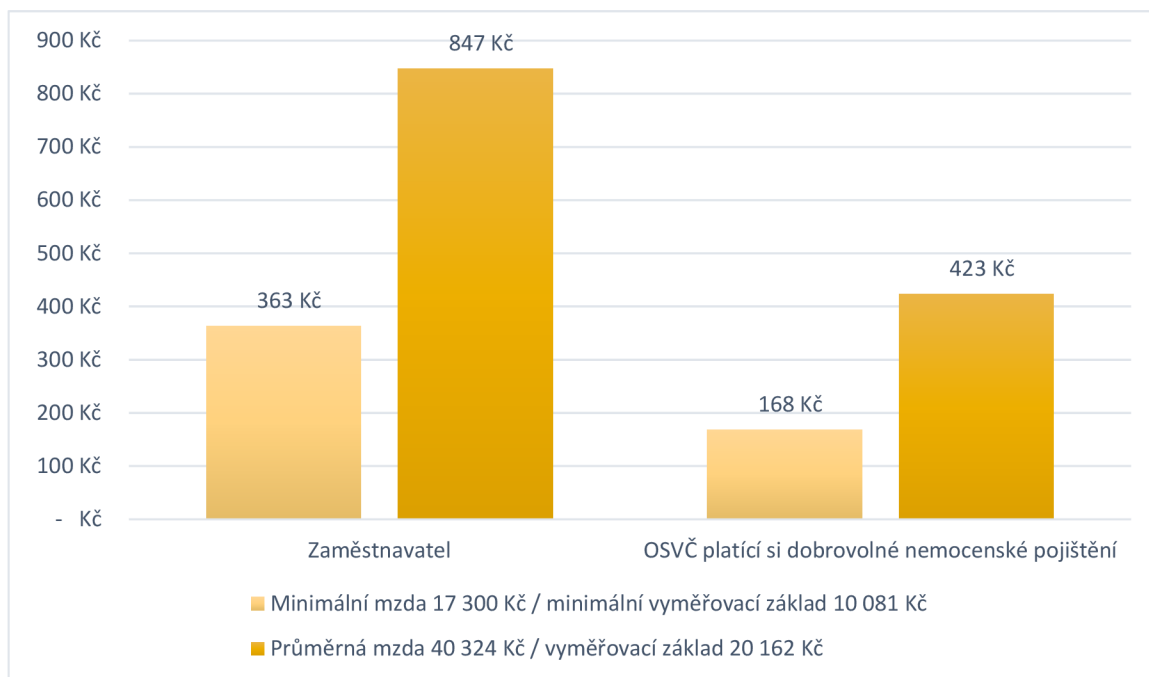

Zdroj: vlastní zpracování

19 980 Kč je důchod, na který má zaměstnanec s průměrnou mzdou měsíčně nárok. Zaměstnanec s minimální mzdou má starobní důchod ve výši 15 718 Kč, což je o 4 262 Kč méně oproti průměrně vydělávajícímu zaměstnanci. 10 845 Kč si může nárokovat OSVČ s minimálním vyměřovacím základem a 16 441 Kč měsíčně obdrží OSVČ s průměrným příjmem. 723 Kč je rozdíl, o které má zaměstnanec s minimální mzdou měsíčně vyšší důchod oproti OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč.

5.3 Porovnání odvodů na nemocenské pojištění

Graf 6 - Porovnání odvodů na nemocenské pojištění

Zdroj: vlastní zpracování

847 Kč odvede zaměstnavatel za svého zaměstnance s průměrnou mzdou. O polovinu méně, tedy 423 Kč odvede OSVČ s průměrným příjmem. Nejnižší zálohu pro rok 2023 (168 Kč) odvede OSVČ s minimálním vyměřovacím základem bude odvádět pouze 168 Kč a zaměstnavatel za zaměstnance s minimální mzdou odvede 363 Kč.

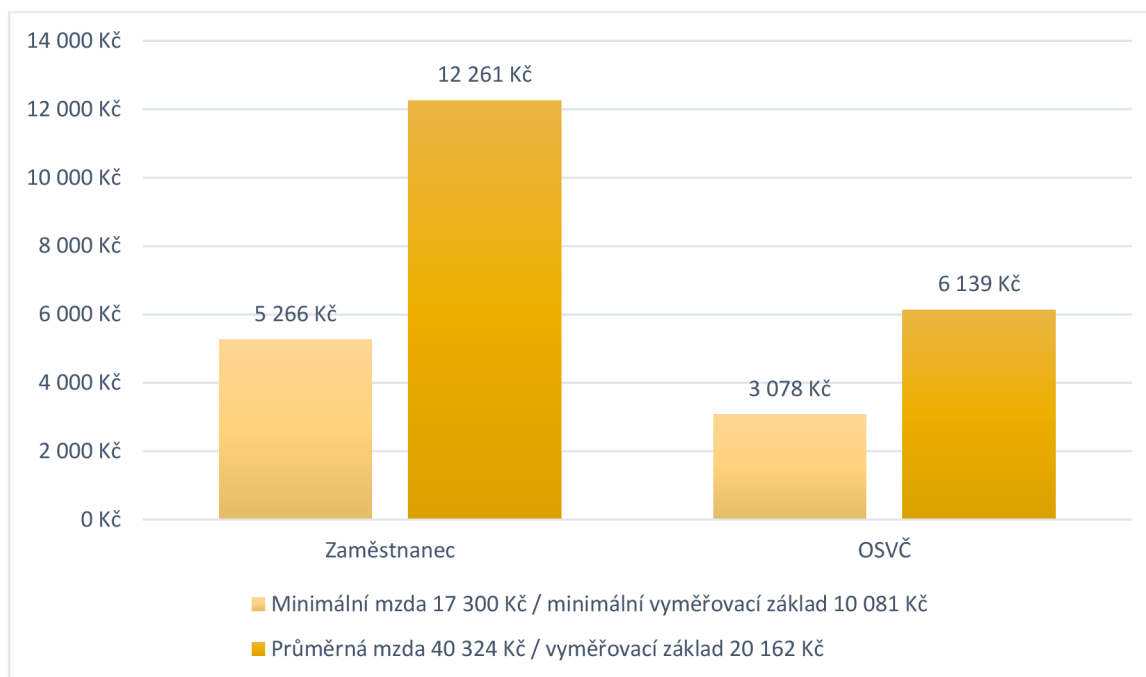
5.3.1 Náhrada mzdy

Zaměstnanec má nárok při 14denní pracovní neschopnosti na náhradu mzdy placenou zaměstnavatelem a je potřeba, aby pracovní neschopnost byla potvrzena ošetřujícím lékařem. 4 672 Kč je částka, kterou obdrží zaměstnanec s minimální mzdou a 10 648 Kč obdrží zaměstnanec s průměrným výdělkem. Nárok na náhradu mzdy se na OSVČ nevztahuje.

5.3.2 Nemocenská ve 31denní pracovní neschopnosti

Od 15. dne pracovní neschopnosti si dávku nemocenské mohou nárokovat oba subjekty, pro které byl použit příklad osoby v pracovní neschopnosti od 1.10.2023 do 31.10.2023.

Graf 7- Porovnání nemocenské dávky při 31denní pracovní neschopnosti

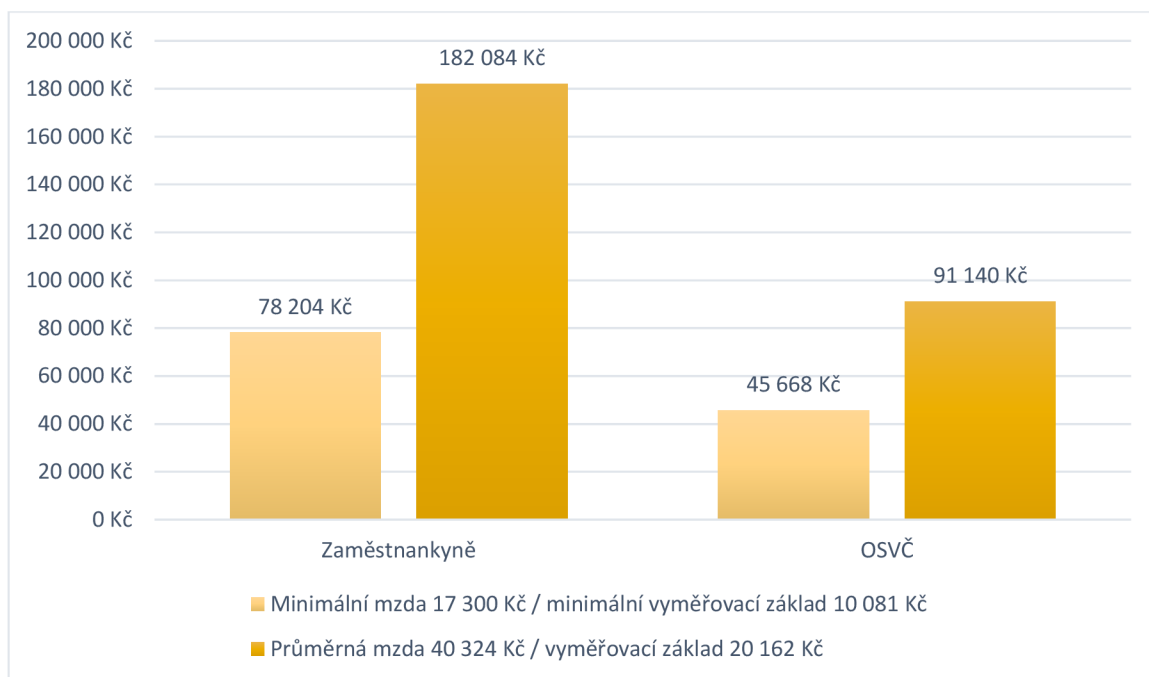
Zdroj: vlastní zpracování

12 261 Kč je částka, na kterou má nárok zaměstnanec s průměrnou mzdou. Téměř o polovinu méně oproti průměrně vydělávajícímu zaměstnanci obdrží OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč. Zaměstnanec s minimální mzdou 17 300 Kč obdrží dávku ve výši 5 266 Kč. Nejnižší dávku obdrží OSVČ s minimálním vyměřovacím základem.

5.3.3 Porovnání peněžité pomoci v mateřství

Peněžitá pomoc v mateřství náleží matce případně otci dítěte, kteří se starají o novorozené dítě. Dávku může matka čerpat nejdéle 28 týdnů (= 196 dnů), jestliže porodila jedno dítě, v případě dvojčat se délka poskytované dávky zvyšuje na 37 týdnů. Modelovým příkladem je zaměstnankyně s průměrnou mzdou a délkou čerpání dávky 196 dnů.

Graf 8 - Porovnání peněžité pomoci v mateřství

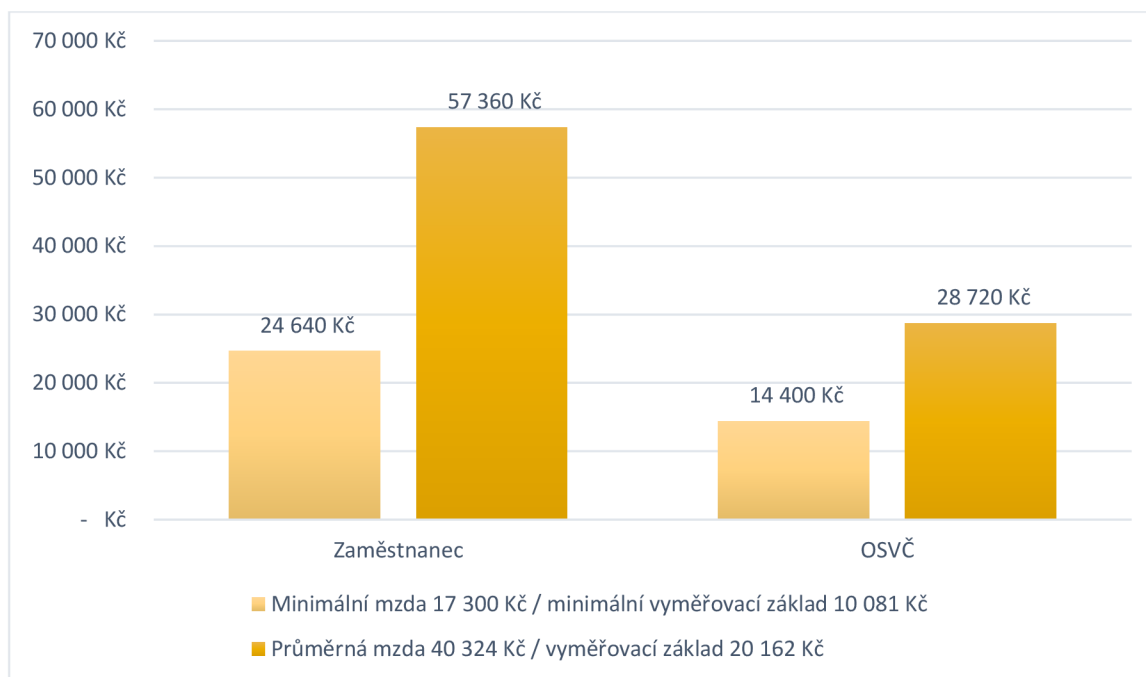
Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu vyplývá, že zaměstnankyně s průměrnou mzdou má nárok na vyplacení dávky peněžité pomoci v mateřství téměř o polovinu vyšší oproti živnostnici s průměrným příjmem. Zaměstnankyně s minimální mzdou za 196 dnů čerpání dávky obdrží 78 204 Kč zatímco živnostnice s minimálním vyměřovacím základem obdrží celkem 45 668 Kč.

5.3.4 Porovnání dlouhodobého ošetřovného

Dlouhodobé ošetřovné slouží pro osobu, která musí pečovat o člena rodiny, jehož zdravotní stav vyžaduje celodenní péči. Ošetřování osoby musí probíhat minimálně po dobu 30 dnů a vyplacení dávky je možné maximálně po dobu 90 dnů. Modelovým příkladem je zaměstnanec, který se musí starat o svou manželku po úrazu od 1.9.2023 do 20.11.2023, tedy 80 dnů.

Graf 9 - Porovnání dlouhodobého ošetřovného

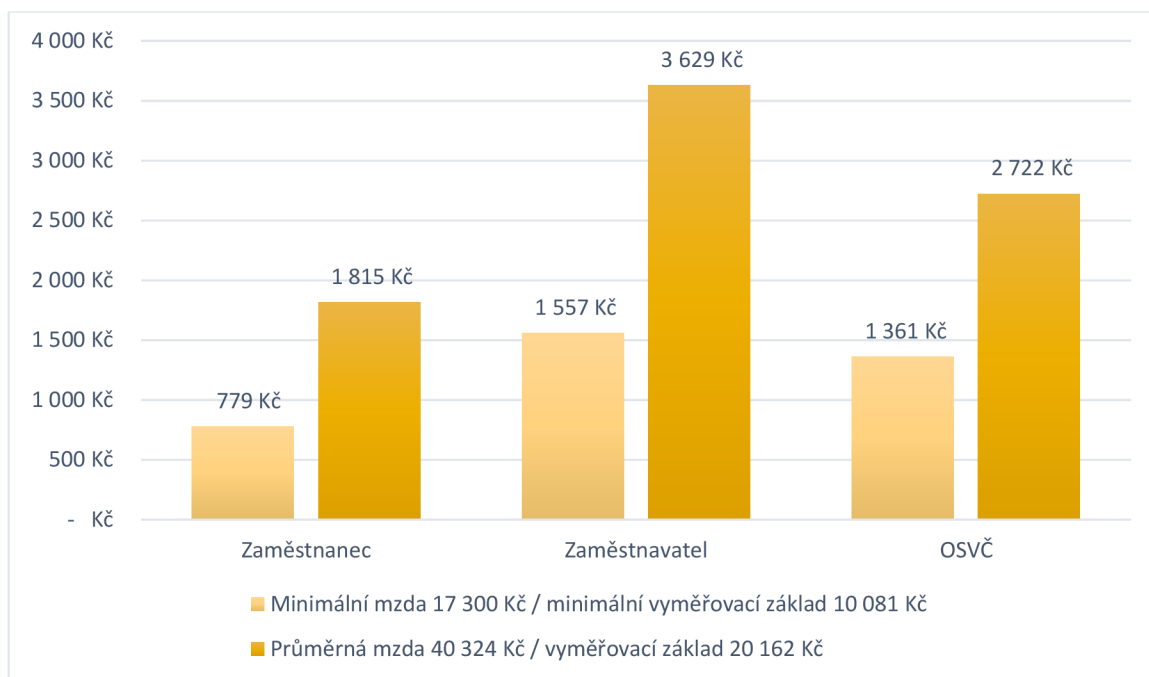
Zdroj: vlastní zpracování

57 360 Kč je částka, na kterou má nárok zaměstnanec s průměrnou mzdou za 80 dnů péče o manželku po úrazu. Téměř o polovinu méně oproti průměrně vydělávajícímu zaměstnanci obdrží OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč. Zaměstnanec s minimální mzdou 17 300 Kč obdrží dávku ve výši 24 640 Kč. Nejnižší dávku, tedy 14 400 Kč obdrží OSVČ s minimálním vyměřovacím základem.

5.4 Porovnání odvodů na zdravotní pojištění

Povinně se účastnit na zdravotním pojištění musí každý občan ČR a díky této účasti může být každému pacientovi poskytnuta hrazená zdravotní péče bez rozdílu.

Graf 10 - Porovnání odvodů na zdravotní pojištění

Zdroj: vlastní zpracování

5 444 Kč je částka, která se celkem odvede za zaměstnance s průměrnou mzdou, jelikož 3 629 Kč uhradí zaměstnavatel ze svého a zaměstnanci ze mzdy odečte 1 815 Kč. 2 336 Kč je částka, která se celkem odvede za zaměstnance s minimální mzdou, jelikož se zaměstnanci ze mzdy odečte 779 Kč a 1 557 Kč uhradí zaměstnavatel. 1 361 Kč odvede OSVČ s minimálním vyměřovacím základem a OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč odvede 2 722 Kč. Za zaměstnance s průměrnou mzdou je odvedeno přesně o polovinu více oproti OSVČ s průměrným příjmem.

6 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo na základě analýzy sociálního a zdravotního pojištění vyhodnotit specifika pojištění u zaměstnanců a OSVČ z hlediska odvodů pojistného a vyplácení dávek nemocenského a důchodového pojištění a zjistit, jestli je systém pro obě skupiny totožný či nikoliv. U všech provedených výpočtů byla pro zaměstnance použita minimální a průměrná mzda, pro OSVČ byl použit minimální vyměřovací základ a základ daně na úrovni průměrné mzdy.

Z provedených výpočtů bylo zjištěno, že systém pro obě skupiny není nastavený stejně a ve všech případech byla zaměstnancům ze mzdy stržena nižší částka oproti částce, kterou musí odvádět OSVČ. 5 415 Kč je částka, která se celkem odvede za zaměstnance s minimální mzdou na sociální pojištění, jelikož 4 290 Kč uhradí zaměstnavatel a zaměstnanci se ze mzdy strhne 1 125 Kč. U zaměstnance s průměrnou mzdou celkový odvod činí 12 621 Kč, jelikož rovných 10 000 Kč musí uhradit zaměstnavatel a zbytek se strhne ze zaměstnancovy mzdy. OSVČ účastníci se i neúčastníci se dobrovolného nemocenského pojištění odvádí na sociální pojištění více. Zaměstnanec s minimální mzdou měsíčně obdrží starobní důchod ve výši 15 718 Kč, tedy o 4 873 Kč více než OSVČ s minimálním vyměřovacím základem, která by měsíčně obdržela 10 845 Kč. OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč má nárok na starobní důchod 16 441 Kč měsíčně, průměrně vydělávající zaměstnanec má nárok na 19 980 Kč měsíčně. Starobní důchod zaměstnance s minimální mzdou je téměř stejně vysoký jako starobní důchod OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč. OSVČ ve 14denní pracovní neschopnosti nemají nárok na dávku a zůstanou bez finančních prostředků oproti zaměstnancům, kterým jejich zaměstnavatel vyplatí náhradu mzdy. Jestliže si OSVČ dobrovolně hradily nemocenské pojištění, mají nárok na čerpání dávky ve 31denní pracovní neschopnosti, která se vyplácí od 15. dne. Jestliže si OSVČ dobrovolné nemocenské pojištění nehradily, opět zůstanou bez finančních prostředků oproti zaměstnancům. Pravidlo pro poskytnutí dávky peněžité pomoci v mateřství a dlouhodobého ošetřovného pro OSVČ jsou stejné jako u nemocenské, tedy jejich čerpání lze pouze v případě, že odváděla dobrovolné nemocenské pojištění. Zaměstnanci mají tyto dávky zaručeny bez rozdílu. U odvodů na zdravotní pojištění je výsledek stejný jako u odvodů na sociální zabezpečení, tedy zaměstnancům je ze mzdy strženo méně, než odvede OSVČ.

OSVČ si mohou zvolit, jestli si chtějí nebo nechtějí platit dobrovolné nemocenské pojištění, nicméně jestliže si ho nehradí, na plno dávek nemají nárok a zůstanou tedy v neočekávaných životních situacích bez peněz, proto by stálo za uváženou, aby pro ně bylo pojištění povinné stejně jako pro zaměstnance. OSVČ mají nižší starobní důchod, proto by se včas měly zamyslet nad odváděnými částkami a uvědomit si, že čím vyšší částku odvedou, tím vyšší důchod dostanou a zároveň se zamyslet nad případným následným spořením.

7 Seznam použitých zdrojů

ARNOLDOVÁ, A. *Sociální zabezpečení I*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3724-9

ČERNOHORSKÝ, J. a P. TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3

ČERVINKA, T. Zdravotní pojištění zaměstnavatelů, zaměstnanců a OSVČ s komentářem a příklady. 11. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, spol. s r.o., 2022. ISBN 978-80-7554-360-8

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Dlouhodobé ošetřovné* [online]. [cit. 2023-08-15]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/dlouhodobbe-oseetrovne>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Dobrovolná účast na pojištění* [online]. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/dobrovolna-ucast-na-pojisteni>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Nemocenské pojištění* [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/nemocenske>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Platba a termíny* [online]. [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/platba-a-terminy>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Sirotčí důchod* [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/sirotci-duchod>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Sleva na pojistném* [online]. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/slevy-na-pojistnem>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Vdovský/vdovecký důchod* [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/vdovsky-vdovecky-duchod>

ČESKO. Zákon č. 155 ze dne 30. 6. 1995, o důchodovém pojištění. In: Sbírká zákonů České republiky. 1995, částka 31, 32.

ČESKO. Zákon č. 187 ze dne 14. 3. 2006, o nemocenském pojištění. In: Sbírká zákonů České republiky. 2006, částka 4, 38b, 44.

ČESKO. Zákon č. 589 ze dne 20. 11. 1992, o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. In: Sbírká zákonů České republiky. 1992, částka 3.

DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2

HEJDUKOVÁ, P. *Veřejné finance*. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-298-4

CHVÁTALOVÁ, I. a kol. *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-732-0

IDOKLAD. *Ošetřovné OSVČ a jak jej získat* [online]. [cit. 2023-08-15]. Dostupné z: <https://www.idoklad.cz/blog/osetrovne-osvc-a-jak-jej-ziskat>

KOLDINSKÁ, R. a R. LANG. *Social security law in the Czech Republic*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International BV, 2019. ISBN 978-94-035-1901-2

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Důchodové pojištění* [online]. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/duchodove-pojisteni#ps>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Klasické ošetřovné* [online]. [cit. 2023-08-15]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/klasicke-osetrovne>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Nemocenské pojištění v roce 2023* [online]. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální pojištění v roce 2023* [online]. [cit. 2023-07-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Veřejné zdravotní pojištění* [online]. [cit. 2023-08-17]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/verejne-zdravotni-pojisteni-2/>

PORTÁL POHODA. *Sociální a zdravotní pojištění OSVČ v roce 2023* [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/socialni-a-zdravotni-pojisteni-osvc-v-roce-2023/>

PORTÁL VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Vdovský a vdovecký důchod – žádost vyřizuje Ministerstvo spravedlnosti* [online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/sluzby-vs/vdovsky-a-vdovecky-duchod-zadost-vyrizuje-ministerstvo-spravedlnosti-S9976>

PŘIB, J. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-4090-4

VESELÝ, J. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-915-1

VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. *Jaký je minimální vyměřovací základ?* [online]. [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho/jaky-je-minimalni-vymerovaci-zaklad>

VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. *Za koho platí pojistné stát* [online]. [cit. 2023-08-17]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/stat/za-koho-plati-pojistne-stat>

VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3982-8

ŽENÍŠKOVÁ, M., J. PŘIB a Z. SCHMIED. *Zákon o nemocenském pojištění s komentářem a příklady včetně problematiky náhrady mzdy k 1. 2. 2022*. 14. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, spol. s r.o., 2023. ISBN 978-80-7554-377-6

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 - Sleva na pojistném pro zaměstnavatele	19
Obrázek 2 - Výpočet náhrady mzdy zaměstnance s minimální mzdou	37
Obrázek 3 - Výpočet náhrady mzdy zaměstnance s průměrnou mzdou	37
Obrázek 4 - Výpočet nemocenské zaměstnance s minimální mzdou ve 31denní pracovní neschopnosti.....	38
Obrázek 5 - Výpočet nemocenské zaměstnance s průměrnou mzdou ve 31denní pracovní neschopnosti.....	38
Obrázek 6 - Výpočet peněžité pomoci v mateřství zaměstnankyně s minimální mzdou	39
Obrázek 7 - Výpočet peněžité pomoci v mateřství zaměstnance	39
Obrázek 8 - Výpočet dlouhodobého ošetřovného pro zaměstnance s minimální mzdou ...	40
Obrázek 9 - Výpočet dlouhodobého ošetřovného pro zaměstnance s průměrnou mzdou ...	41
Obrázek 10 - Výpočet nemocenské OSVČ ve 31denní pracovní neschopnosti s minimálním vyměřovacím základem.....	42
Obrázek 11 - Výpočet nemocenské OSVČ ve 31denní pracovní neschopnosti s vyměřovacím základem 20 162 Kč	43
Obrázek 12 - Výpočet peněžité pomoci v mateřství OSVČ s minimálním vyměřovacím základem	44
Obrázek 13 - Výpočet peněžité pomoci v mateřství OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč.....	44
Obrázek 14 - Výpočet dlouhodobého ošetřovného pro OSVČ s minimálním vyměřovacím základem	45
Obrázek 15 - Výpočet dlouhodobého ošetřovného pro OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč.....	45

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1- Sazby pojistného na sociální zabezpečení	17
Tabulka 2 - Vývoj maximálního vyměřovacího základu.....	18
Tabulka 3 - Typy invalidity	22
Tabulka 4 - Nárok na vdovský důchod po ztrátě manžela po uplynutí jednoho roku	23
Tabulka 5 - Výše nemocenského	25
Tabulka 6 - Zdravotní pojišťovny České republiky	28
Tabulka 7 - Výpočet sociálního zabezpečení zaměstnance s minimální mzdou	30
Tabulka 8 - Výpočet sociálního zabezpečení zaměstnance s průměrnou mzdou	31
Tabulka 9 - Výpočet sociálního zabezpečení OSVČ	31
Tabulka 10 - Výpočet sociálního zabezpečení OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč	32
Tabulka 11 - Výpočet důchodového pojištění zaměstnance s minimální mzdou	32
Tabulka 12 - Výpočet důchodového pojištění zaměstnance s průměrnou mzdou.....	33
Tabulka 13 - Výpočet starobního důchodu zaměstnance s minimální mzdou	33
Tabulka 14 - Výpočet starobního důchodu zaměstnance s průměrnou mzdou	34
Tabulka 15 - Výpočet důchodového pojištění OSVČ s minimálním vyměřovacím základem	34

Tabulka 16 - Výpočet důchodového pojištění OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč	34
Tabulka 17 - Výpočet starobního důchodu OSVČ s minimálním vyměřovacím základem	35
Tabulka 18 - Výpočet starobního důchodu OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč...	35
Tabulka 19 - Výpočet pojistného nemocenského pojištění zaměstnance s minimální mzdou	36
Tabulka 20 - Výpočet pojistného nemocenského pojištění zaměstnance s průměrnou mzdou	36
Tabulka 21 - Výpočet nemocenského pojištění OSVČ s minimálním vyměřovacím základem	41
Tabulka 22 - Výpočet nemocenského pojištění OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč	42
Tabulka 23 - Výpočet zdravotního pojištění zaměstnance s minimální mzdou	46
Tabulka 24 - Výpočet zdravotního pojištění zaměstnance	46
Tabulka 25 - Výpočet zdravotního pojištění OSVČ s minimálním vyměřovacím základem	47
Tabulka 26 - Výpočet zdravotního pojištění OSVČ s vyměřovacím základem 20 162 Kč.	47

8.3 Seznam grafů

Graf 1- Základní podsystémy sociálního pojištění	15
Graf 2 - Přehled důchodů	20
Graf 3 - Porovnání odvodů na sociální zabezpečení	48
Graf 4 - Porovnání odvodů na důchodové pojištění	49
Graf 5 - Porovnání starobního důchodu	50
Graf 6 - Porovnání odvodů na nemocenské pojištění Zdroj: vlastní zpracování	51
Graf 7- Porovnání nemocenské dávky při 31denní pracovní neschopnosti	52
Graf 8 - Porovnání peněžité pomoci v mateřství	53
Graf 9 - Porovnání dlouhodobého ošetřovného	54
Graf 10 - Porovnání odvodů na zdravotní pojištění	55

8.4 Seznam schémat

Schéma 1- Hlavní právní předpisy	15

8.5 Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika

ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení

DPN – Dočasná pracovní neschopnost

DPP – Dohoda o provedení práce

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

OSSZ – Okresní správa sociálního zabezpečení

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

PPM – Peněžitá pomoc v mateřství